

بررسی رابطه میان مهارت‌های ارتباطی با شخصیت جامعه‌پسند با تأکید بر وضعیت مهارت‌های ارتباطی جوانان به تفکیک ابعاد پنج‌گانه مهارت‌ها

مرضیه مجیدی‌نیا* و سمیه تاجیک اسماعیلی**

نوع مقاله: علمی	تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۰/۵	تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۸/۱۱	شماره صفحه: ۳۵۱-۳۹۸
-----------------	-------------------------	------------------------	---------------------

این پژوهش با هدف بررسی وضعیت مهارت‌های ارتباطی جوانان شهر تهران و مطالعه رابطه میان مهارت‌های ارتباطی و شخصیت جامعه‌پسند طراحی و اجرا شده است. پژوهش از نوع توصیفی - همبستگی است که با تکنیک پیمایش و ابزار گردآوری پرسش‌نامه انجام شد. جامعه آماری شامل همه جوانان ۲۰ تا ۳۵ ساله شهر تهران بوده و تعداد ۲۰۳ نفر از جوانان براساس فرمول کوکران و به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند. یافته‌ها نشان داد وضعیت ابعاد پنج‌گانه مهارت‌های ارتباطی در جوانان مورد مطالعه به ترتیب مؤلفه‌های: توانایی دریافت و ارسال پیام، مهارت گوش دادن بالاتر از متوسط و بینش نسبت به فرایند ارتباط، کنترل عاطفی در حد متوسط و ارتباط توأم با واقعیت کمتر از متوسط بوده است. در مجموع مهارت‌های ارتباطی جوانان شهر تهران در حد متوسط بوده است. یافته‌های پژوهش نشان داد که مهارت‌های ارتباطی جوانان شهر تهران با شخصیت جامعه‌پسند رابطه دارد. نتایج بیانگر آن است که توانایی دریافت و ارسال پیام در زنان از مردان بالاتر است. همچنین میان وضعیت اشتغال و تأهل جوانان با مهارت‌های ارتباطی و شخصیت جامعه‌پسند ارتباطی مشاهده نشد، اما میان تحصیلات با مهارت‌های ارتباطی و شخصیت جامعه‌پسند رابطه مشاهده می‌شود.

کلیدواژه‌ها: وضعیت مهارت‌های ارتباطی؛ ابعاد پنج‌گانه مهارت؛ شخصیت جامعه‌پسند؛ جوانان؛ شهر تهران

* کارشناس ارشد علوم ارتباطات اجتماعی، دانشکده علوم انسانی، واحد تهران شرق، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران؛
Email: m.majidinia71@gmail.com

** استادیار گروه ارتباطات اجتماعی، دانشکده علوم انسانی، واحد تهران شرق، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
(نویسنده مسئول)؛

Email: Stajik@iauet.ir

فصلنامه مجلس و راهبرد، سال بیست‌ونهم، شماره یکصد و دهم، تابستان ۱۴۰۱

doi: 10.22034/MR.2021.4500.4411

مقدمه

مهارت‌های ارتباطی مجموعه‌ای از توانایی‌های بالقوه و بالفعل فرد بوده که با استفاده از آنها می‌توان به رفتاری قابل پذیرش و آگاهی‌بخش تا رسیدن به سطحی از رابطه عاطفی دست یافت (اسکوهی، موحد محمدی و رضوانفر، ۱۳۹۳: ۹۰). مهارت‌های ارتباطی به عنوان وسیله ارتباطی بین فرد و محیط تعریف می‌شود که برای شروع و ادامه ارتباط سازنده و سالم با همسالان به عنوان بحث مهمی از بهداشت روانی استفاده می‌شود (کرومن، شنایدر و کوتس، ۱۳۹۸). این مهارت‌ها که شامل گوش دادن و گفتگو کردن با تعاملات دوسویه است، بخش مهمی از مهارت‌های زندگی هستند که به عنوان توانایی برقراری ارتباط مؤثر و کارآمد با دیگران که منجر به بروز پاسخ می‌شوند تعریف می‌شود (شیخی فینی، ۱۳۹۵: ۴۵۴). بولتون (۱۳۹۴) معتقد است توانایی برقراری ارتباط با رشد شخصیت، بهداشت روانی و جسمی فرد رابطه داشته که امکان کشف و رشد شخصی را فراهم می‌آورد. وی مهارت‌های ارتباطی را ابزارهای آموختنی و ضروری برای برقراری روابط رضایت‌بخش می‌داند و معتقد است برخورداری از این مهارت‌ها افراد را قادر می‌کند تا بر روی بخشی از شکاف‌های بین فردی خویش و دیگران پل زنند (آقازاده مشکی، ۱۳۹۷: ۴۵).

ارتباط همه زندگی انسان را دربرگرفته است زیرا به کمک آن زنده می‌ماند، رشد و تکامل می‌یابد و سعادت و خوشبختی وی تا حد زیادی به چگونگی رابطه او با دیگران بستگی دارد (شمشیرگران و همانی، ۱۳۹۷: ۱۱۳). در متون روان‌شناسی مهارت‌های ارتباطی همواره به عنوان بخش مهمی از مهارت‌های اجتماعی مورد توجه قرار گرفته و به شکل‌های مختلف تعریف شده‌اند. مک‌گوایر و پریستلی^۱ (۱۹۸۱) مهارت‌های اجتماعی را رفتارهایی می‌دانند که شالوده ارتباط‌های موفق و رودررو را تشکیل می‌دهند (باعزت و رحیمی، ۱۳۹۴: ۱۴). نیاز به برقراری ارتباط و دلبستگی به آن از جمله نیازهای بنیادی و نخستین انسانی است. دسی و رایان^۲ (۲۰۰۰) نیاز به ارتباط را به «احساس پیوند، مراقبت شدن و تعلق در ارتباط با اشخاص مهم زندگی» تعریف می‌کنند. مهارت‌های

1. Mc Guire and Priestley

2. Deci and Ryan

ارتباطی، مجموعه‌ای از رفتارهاست که کیفیت ارتباط شخص با دیگران را مشخص می‌کند (قربانی، ۱۳۹۴: ۴۱).

یکی از مهمترین ضرورت‌های زندگی امروز برای جوانان، توانایی یا مهارت‌های ارتباطی برای برقراری روابط مطلوب با دیگران است. جوانان با استفاده از مهارت‌های ارتباطی به دنبال ایجاد حس مثبت در تعاملات مختلف فردی و اجتماعی هستند. از این رو کاربرد مهارت‌های ارتباطی می‌تواند در شکل‌گیری شخصیت قابل قبول این افراد و دست یافتن به ارتباط اثربخش نقش کاربردی داشته باشد. فردی که مهارت‌های ارتباطی دارد؛ نسبت به دیگران حساس است، با آنان احساس همدلی دارد، به درک احساسات و عواطف دیگران اهمیت می‌دهد به سخنان آنان خوب گوش می‌کند و در برقراری ارتباط کلامی و غیرکلامی مؤثر موفق است. به نظر می‌رسد با داشتن مهارت‌های ارتباطی، رفتارها و شخصیت فرد به گونه‌ای شکل می‌گیرد و بروز پیدا می‌کند که از وی رفتارهای موردپسند جامعه سر می‌زند. ویژگی‌هایی همچون نوع دوستی و کمک‌رسانی به دیگران، هم‌حسی و همدلی با دیگران، حس مسئولیت اجتماعی در مقابل اطرافیان و... از مؤلفه‌های رفتاری شخصیت جامعه‌پسند هستند. از سوی دیگر نشان دادن ارتباط همدلانه، نوع دوستی و کمک به دیگران مستلزم شناخت نیازهای آنان، همدلی با دیگران، خوب گوش دادن به آنان، توانایی برقراری ارتباط مؤثر و بینشی صحیح نسبت به ارتباط است.

رفتار جامعه‌پسند یعنی هر عملی که به دیگران سود برساند. این اصطلاح درباره اعمالی به کار می‌رود که هیچ سود مستقیمی به فردی که آن اعمال را انجام می‌دهد، نمی‌رساند و حتی ممکن است خطرهایی برای او داشته باشد. این واقعیت وجوه چندگانه شخصیت در رفتار جامعه‌پسند دخیل هستند، سبب شده برخی پژوهشگران این فرض را مطرح کنند که ترکیبی از این عوامل به وجودآورنده مفهومی هستند که شخصیت نوع دوست نامیده می‌شود. بخشیدن، کمک کردن، داوطلب شدن، ارائه خدمات، متواضع بودن، حسن نیت یا هر واژه دیگری از دنیای وجود انسانی در بخشندگی و رفتار نوع دوستانه نسبت به دیگران به کار می‌روند. با آنکه چنین فعالیت‌هایی بدون انتظار پاداش یا عمل متقابل انجام می‌شوند، برای کمک‌کننده مزایایی به دنبال دارند (صفاری نیا و همکاران، ۱۳۹۳:

۳۷). جوانی سنی مهم و حساسی است. افراد در این سن رسماً وارد جامعه شده و اتفاقات مختلفی را تجربه می‌کنند، مانند برقراری ارتباط‌های مهم با دیگران، اشتغال، ازدواج یا صاحب فرزند شدن و.... آنان اغلب کم‌تجربه بوده و همچنان نیازمند کسب آگاهی و فراگیری توانایی‌ها و مهارت‌های مختلف فردی و اجتماعی هستند. آنان از مهمترین عناصر و ارکان سرمایه‌های انسانی در هر جامعه‌ای به شمار می‌روند و در صورت داشتن مهارت‌های ارتباطی و دارا بودن شخصیت جامعه‌پسند، می‌توانند جامعه‌ای سالم و توسعه‌یافته را شکل دهند. دایره ارتباطی آنان به واسطه جوانی و اقتضائات خاص این سن، گسترش پیدا کرده و در صورتی که از مهارت‌های ارتباطی کافی برخوردار نباشند، تنش‌های زیادی در روابط آنها بروز و ظهور پیدا خواهد کرد. جوانان علاقه‌مند به کسب تجربه در زمینه‌های گوناگون هستند، استقلال طلب بوده و می‌خواهند به صورت مستقل تصمیم گرفته و وارد عمل شوند.

بسیاری از جنبه‌های زندگی تحت تأثیر مهارت‌ها یا عدم مهارت‌هایمان قرار می‌گیرد (بولتون، ۱۳۸۴: ۵۸). برای برقراری روابط مطلوب و مؤثر با دیگران داشتن مهارت‌های ارتباطی امری مهم و ضروری است. به نظر می‌رسد مؤلفه‌های مهارت‌های ارتباطی با مؤلفه‌های شخصیت جامعه‌پسند رابطه داشته و در بروز رفتارهای جامعه‌پسند و شکل‌گیری شخصیت جامعه‌پسند بی‌تأثیر نیستند. توانایی برقراری ارتباط درست با دیگران در روابط میان فردی و اجتماعی نه تنها از اهمیت بالایی برخوردار است، بلکه آثار مثبت و ارزشمندی نیز در زندگی افراد دارد. با توجه به این واقعیت و از آنجاکه شکل‌گیری شخصیت جامعه‌پسند برای بروز رفتارهای مطلوب و مورد پسند جامعه در میان جوانان لازم و ضروری است، نیاز به انجام مطالعه‌ای جامع برای بررسی رابطه مهارت‌های ارتباطی با شخصیت جامعه‌پسند احساس می‌شود. از این رو پژوهش حاضر با هدف بررسی وضعیت مهارت‌های ارتباطی جوانان در ابعاد پنج‌گانه و مطالعه رابطه میان مهارت‌های ارتباطی و شخصیت جامعه‌پسند در بین جوانان ۲۰ تا ۳۵ ساله شهر تهران، طراحی و اجرا شده است. مسئله اصلی پژوهش پاسخگویی به سه سؤال است. اول اینکه وضعیت مهارت‌های ارتباطی جوانان شهر تهران به تفکیک ابعاد پنج‌گانه مهارت‌ها چگونه است؟ دوم اینکه

آیا مهارت‌های ارتباطی جوانان شهر تهران به تفکیک ابعاد پنج‌گانه مهارت‌های ارتباطی با شخصیت جامعه‌پسند آنان رابطه دارد؟ سوم اینکه آیا مهارت‌های ارتباطی و شخصیت جامعه‌پسند جوانان با متغیرهای زمینه‌ای آنان رابطه دارد؟

۱. مبانی و چارچوب نظری پژوهش

۱-۱. مفهوم مهارت‌های ارتباطی و مؤلفه‌های آن

مهارت‌های ارتباطی به توانایی برقراری رابطه سالم و مؤثر با دیگران و همین‌طور توانایی برقرار کلام، گوش دادن فعال، درک منظور فرد مقابل و ارائه بازخورد درست اشاره دارد (Moore et al., 2018)؛ به نقل از فرهنگ‌داصل، کرمی و یاور، ۱۳۹۹: ۱۴۹). مهارت‌های ارتباطی از دیدگاه اندیشمندان به صورت‌های متفاوتی تشریح شده است. در دیدگاهی، همدلی کردن به معنای درک احساس دیگری و داشتن حسی درونی نسبت به اوست. در فرایند ارتباط، همدلی کردن به معنای احساس مشترک با یکدیگر داشتن به نحوی که فرستنده و گیرنده پیام هر دو به احساسی یگانه دست یابند، است. درک توأم با همدلی، فرد را قادر می‌کند تا خود را با شرایط ارتباطی وفق دهد، نسبت به کنش‌های خود آگاهی یابد و ارتباط اثربخش همراه با درک و تفاهم را طراحی کند. تراکس^۱ درباره اهمیت مهارت معتقد است: «مهارت ارتباطی هر فرد به تعریف او از همدلی مرتبط می‌شود» (آقازاده مشکی، ۱۳۹۷: ۴۳). مهارت‌های ارتباطی بیشتر اکتسابی است و عامل اصلی شکست‌های ارتباطی، عدم درک صحیح از محتوای پیام و همچنین دشواری در روابط انسانی ناشی از سوء تفاهم است (وهابی و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۰۳). مهارت‌های ارتباطی مجموعه‌ای از فعالیت‌ها و تعاملات است که موجب تأمین نیازهای افراد می‌شود و به عنوان نیازی انسانی بین انسان‌هایی که با هم زندگی می‌کنند، پدیدار می‌شود. برقراری روابط انسانی پس از تأمین نیازها، زمینه‌های پیدایش انگیزش، رشد، احساس سودمندی، رضایت، درک متقابل و اعتماد فراهم می‌شود (رحمانی‌پور، تابلی و شیخی، ۱۳۹۹: ۱۳).

یک رابطه اثربخش، باز و همدلانه مستلزم فضایی حمایتگر به دور از هراس، تهاجم و انتقاد

مداوم از رفتار و گفتار یکدیگر است. در غیر این صورت افراد در لاک دفاعی خویش فرو رفته و تمایلی به ابراز خودگشودگی و خواسته‌های خود نشان نمی‌دهند. برای ایجاد فضای حمایتگر ارتباطی می‌توان از سکوت، تساوی با دیگران و عدم ابراز برتری‌های خود، عدم جزمیت و یقین استفاده کرد. عدم جزمیت به این معناست که پیوسته وجود میزانی تردید و عدم اطمینان در گفتار و رفتار، زمینه را برای یک ارتباط حمایتگر فراهم کرده و به طرف مقابل این فرصت را می‌دهد تا خود را نشان دهد. مهارت مثبت‌گرایی شامل سه جنبه مثبت‌گرایی نسبت به خود، نسبت به دیگران و نسبت به وضعیت عمومی حاکم بر ارتباط است. از طریق جنبه‌های سه‌گانه این مهارت، فرد ضمن در نظر داشتن احترام و احساس مثبت نسبت به خود و انتقال آن به دیگران، قادر خواهد بود احساس خوشایند خود را نسبت به طرف مقابل نشان دهد. همچنین مشاهده تمایل و اشتیاق از سوی مخاطب نیز سبب احساس مثبت و خوشایند در خصوص جریان و وضعیت عمومی ارتباط می‌شود. در هر ارتباطی یک عدم تساوی وجود دارد. ارتباطات میان فردی زمانی مؤثرتر خواهد بود که فضای حاکم بر آن فضایی مبتنی بر تساوی باشد. برای تحقق این امر باید بر شخصیت افراد و نقاط مشترک که نوعی تساوی است، تأکید شود. در ارتباطات میان فردی، تحقق تساوی از نظر گفتاری در مقابل شنیداری نیز حایز اهمیت بوده و پیوسته باید به تعادل میان این دو توجه داشت. به این معنا که اگر در فرایند ارتباط، یکی از طرفین همواره گوینده و دیگری پیوسته شنونده باشد، تحقق اثربخشی ارتباط دشوار خواهد بود (آقازاده مشکی، ۱۳۹۷: ۴۷). ارتباط مؤثر دارای پنج ویژگی همدلی، گشودگی، مثبت‌گرایی، تساوی و حمایتگری است. هر اندازه ارتباطی دارای این ویژگی‌ها باشد به همان اندازه باعث افزایش رضایت‌مندی طرفین ارتباط می‌شود (وهابی و همکاران، ۱۳۹۵: ۱۰۳). مهارت‌های ارتباطی رفتارهایی کمک‌کننده در جهت بیان عواطف، نیازمندی‌ها و رسیده به اهداف بین فردی است. تقسیم‌بندی‌های مختلفی برای مهارت‌های ارتباطی وجود دارد. در یک تقسیم‌بندی این مهارت‌ها را به سه دسته ادراکی، محتوایی و فرایندی تقسیم کرده‌اند (همان).

در پژوهش حاضر برای مهارت‌های ارتباطی مؤلفه‌های توانایی دریافت و ارسال پیام، گوش کردن، کنترل عاطفی، برقراری ارتباط توأم با قاطعیت و بینش نسبت به فرایند ارتباط در نظر گرفته شده است.

توانایی دریافت و ارسال پیام: به توانایی درک پیام‌های کلامی و غیرکلامی به صورت واضح می‌گویند (شمشیرگران و همانی، ۱۳۹۷: ۱۱۶). کول^۱ (۱۳۹۵) معتقد است افکار، عقاید و ارزش همچون بذرهایی است که در ذهن افراد کاشته و ثمره آنها به شکل گفتار و کردار برداشت می‌شود. این فرایند باعث تقویت افکار، ارزش‌ها و عقاید افراد شده و برای برقراری ارتباط مؤثر و موفق با دیگران تداوم می‌یابد. کول این فرایند چرخشی را «زنجیره موفقیت» می‌نامد. وی معتقد است افراد در جریان ارتباط بیشتر به اطلاعاتی که با ارزش‌ها، عقاید و در مجموع الگوهای ذهنی آنها هماهنگ است، توجه نشان می‌دهند و اطلاعات مغایر را نادیده می‌گیرند. از این رو زمینه برای انواع تضادها و ارتباطات نادرست به وجود می‌آید. توانایی دریافت و ارسال پیام در حقیقت به این موضوع اشاره دارد که افراد ضمن واریسی الگوهای ارزشی و ذهنی خود باید به تفاوت‌های فرهنگی، نژادی، قومی، ارزش‌ها، عقاید، افکار و تجربیات گوناگون نیز توجه داشته باشند و به جای تمرکز بر اندیشه‌های متناقض، بر نگرش‌ها و اندیشه‌های مثبت تأکید ورزند (کول، ۱۳۹۵: ۱۹-۱۵؛ به نقل از آقازاده مشکی، ۱۳۹۷: ۶۳-۶۱). توانایی دریافت و ارسال پیام‌های واضح ارتباطی به معنای نه تنها دریافت و ارسال پیام به معنای عام، بلکه توانایی کشف معنای حقیقی پیام‌های کلامی و غیرکلامی در ارتباط اجتماعی نیز حائز اهمیت است (حسین چاری و فداکار، ۱۳۸۴: ۲۴).

گوش کردن: کیفیت دوستی‌ها، به هم‌پیوستگی^۲ روابط خانوادگی و کارایی شغلی همه تا حد زیادی به توانایی ما در گوش کردن وابسته است (بولتون، ۱۳۸۴: ۵۸). درک تفاوت شنیدن^۳ و گوش کردن^۴ بسیار مفید است. به عقیده پروفیسور جان دریکفورد^۵ «شنیدن کلمه است که برای توصیف بخشی از فرایندهای حسی به کار می‌رود که از طریق آن، تحریک‌های شنیداری توسط ساختار گوش دریافت شده و به مغز منتقل می‌شود، اما گوش کردن به فعالیت روان‌شناختی پیچیده‌تری اشاره دارد که درک، تعبیر و تفسیر اهمیت یک تجربه حسی را شامل می‌شود

1. Cole

2. Cohesiveness

3. Hearing

4. Listening

5. John Drakeford

(همان: ۶۱). گوش دادن عبارت است از فرایند آموخته شده و پیچیده حس کردن، تفسیر، ارزیابی، ذخیره سازی و پاسخ دهی به پیام های شفاهی (شمشیرگران و همانی، ۱۳۹۷: ۱۱۶).
کنترل عاطفی: از لحاظ تاریخی نظریه پردازانی همچون مازلو^۱ (۱۹۴۳) بر ارتباط سلامت روانی و ابراز تجارب، افکار و احساسات تأکید کرده اند. براساس نظریه وی یکی از خصایص افراد خود شکوفا، ابراز صادقانه افکار، احساسات و عواطف است. بازداری عواطف و احساسات پیامدهای منفی دارد و فقدان کامل آن نیز به تخریب ارتباطات میان فردی منجر می شود. بنابراین در ارتباط میان فردی افراد باید قادر به خویشتن داری و مهار آگاهانه احساسات در شرایطی که ابراز آنها پیامدهای منفی دارد، باشند (قربانی، ۱۳۹۴: ۱۶۱-۱۵۹). این مهارت مربوط به نظم دهی هیجان هاست و ناظر به توانایی ابراز احساسات و کنترل آن و همچنین کنار آمدن با عواطف دیگران است (شمشیرگران و همانی، ۱۳۹۷: ۱۱۶).

برقراری ارتباط توأم با قاطعیت: این مهارت ترکیب پیچیده ای از دو عامل است. اول، اشتیاق برای جستجوی حقیقت، پیدا کردن واقعیت و بنا کردن تصمیمات براساس آن و دوم، جرئت عمل کردن براساس این حقیقت و گرفتن تصمیمات قاطعانه. قاطعیت چیزی فراتر از داشتن ارزش ها و ایده های قوی بوده و بر توانایی دیدن واقعیت و اقدام مقتضی براساس آن تأکید می ورزد (کهنوجی، ۱۳۹۶: ۱۹۵). شرط این مهارت داشتن جسارت است تا جایی که فرد بتواند صرف نظر از واکنش عاطفی دیگران سوالات و ابهامات خود را بیان کند (حسین چاری و فداکار، ۱۳۸۴؛ به نقل از شمشیرگران و همانی، ۱۳۹۷: ۱۱۷).

بینش نسبت به فرایند ارتباط: داشتن مهارت در مشاهده و درک حرکات، گفته ها و در مجموع پیام های طرف مقابل به افراد این امکان را می دهد تا ضمن درک احساسات، عواطف، موضع گیری ها و شرایط روانی آنها نسبت به فضای حاکم بر ارتباط نیز آگاهی یابند (ترابی، آقایاری و دشت آبادی، ۱۳۹۴: ۲۱۳). ریچموند و مک کروسکی^۲ (۱۳۸۸) در تعریف و تشریح سبک ارتباط گر معتقدند: «نحوه تعامل یک شخص چه به صورت کلامی و چه به صورت غیرکلامی برای اشاره به چگونگی معنایی که در روند ارتباطی باید دریافت، تفسیر، غربال و

1. Maslow

2. Richmond and Mc Croskey

فهمیده شود» (ریچموند و مک‌کروسکی، ۱۳۸۸: ۱۸۷ به نقل از آقازاده مشکی، ۱۳۹۷: ۶۳-۶۱). در مجموع منظور از بینش نسبت به فرایند ارتباط، توانایی درک چگونگی تأثیرگذاری در روابط اجتماعی و نیز توانایی فهم دیگران است (شمشیرگران و همانی، ۱۳۹۷: ۱۱۶).

۲-۱. مفهوم جامعه‌پسندی

جامعه‌پسندی^۱ به عنوان یک خصیصه شخصیتی به ارائه تصویر مطلوب و موردپسند از خود اشاره دارد که هنگام سنجش فرد، موجب می‌شود پاسخ‌های تصنعی و ناسازگار با واقعیت بدهد تا از نظر دیگران ایدئال به نظر برسد (کاشانکی و همکاران، ۱۳۹۶: ۴۰؛ به نقل از کروون و پروین، ۲۰۱۵^۲). منظور از جامعه‌پسندی رفتارهایی است که هدف آن سودرسانی به دیگران است (چالدینی، ۱۳۹۸). رفتار جامعه‌پسند^۳ عبارت است از رفتار به شیوه‌ای که به دیگران منفعت می‌رساند (استگ، بونک و روتنگاتر، ۱۳۹۸: ۷۲). این اصطلاح در مورد اعمالی به کار می‌رود که هیچ‌گونه سودی برای فردی که آن عمل را انجام می‌دهد ندارد و حتی ممکن است خطرهایی برای او داشته باشد (بارون، بیرن و برنسکامپ، ۱۳۸۸). در حوزه رفتارهای جامعه‌پسند مواردی از جمله کمک کردن، نوع دوستی و همبستگی اجتماعی قرار می‌گیرند (استورمر و اسنیدر، ۲۰۱۰؛ به نقل از معتمدی، ۱۳۹۸: ۴۳). رفتار جامعه‌پسند به اعمال داوطلبانه‌ای اشاره دارد که قصد آنها کمک یا سود رساندن به دیگران، کمک مالی به افراد نیازمند، راه‌اندازی خیریه و حمایت از افرادی است که شغل خود را از دست داده‌اند (باوم استیجر و سیجل ۲۰۱۸؛ به نقل از معتمدی، ۱۳۹۸: ۴۳).

مطالعات انجام شده در حوزه رفتار جامعه‌پسند در یکی از این دو مقوله جای می‌گیرد (استرادا - هولنبک و هیثرتون، ۱۹۹۸^۴). اول رفتارهای جامعه‌پسند بهبودبخش روابط^۵ که موجب اصلاح و بازسازی روابط می‌شوند. مانند معذرت‌خواهی، تاوان، اعتراف گناه و....

-
1. Social Desirability
 2. Cervone and Pervin
 3. Socially Friendly Behavior
 4. Estrada-Hollenbeckand Heatherton
 5. Relationship-mending

دوم، رفتارهای جامعه‌پسند تقویت‌کننده روابط^۱ که موجب ارتقا، توسعه و تحکیم روابط می‌شوند. کمک‌رسانی، مؤدب بودن، داوطلب شدن، قابل اعتماد بودن نمونه‌هایی از این روابط هستند (استگ، بونک و روتنگاتر، ۱۳۹۸: ۶۱). به عبارت دیگر رفتار جامعه‌پسند رفتاری است که از نظر اجتماعی سازنده و یا به نوعی برای شخص یا گروه سودمند باشد (معتمدی، ۱۳۹۸: ۴۳). آذربایجانی و شجاعی (۱۳۹۳) محورهای رفتار اجتماع‌پسند در اسلام را از زبان نهج‌البلاغه این‌گونه بیان کرده‌اند:

۱. «ارتباط عاطفی مستحکم از قبیل مهربانی، خیرخواهی، نرمی و ملایمت در برخورد،
 ۲. ارتباط فیزیکی و حضوری مانند سرزدن و جوای احوال شدن،
 ۳. بدی را با خوبی پاسخ دادن مانند پیوند در هنگام قهر و جدایی، نزدیک شدن در هنگام دوری و پوزش در هنگام خطا و بدی،
 ۴. احساس و لطف بی‌دریغ از قبیل نیکی در موقع عتاب، سبقت گرفتن در خوبی و اتصال در هنگام گسستن رابطه،
 ۵. بذل و بخشش مالی و عملی،
 ۶. اخلاص و یکرنگی در نصیحت و پند و انتقاد خیرخواهانه،
 ۷. حمایت در غیاب یعنی تا حد امکان در مقابل بدگویی دیگران پشت او بایستد، دفاع کند و به گفته‌های آنها ترتیب اثر ندهد» (همان: ۴۴).
- به نظر می‌رسد رفتارهای جامعه‌پسند توسط شخصیت‌های جامعه‌پسند محقق می‌شوند و یا شخصیت‌های جامعه‌پسند رفتارهای جامعه‌پسند از خود نشان می‌دهند. در این نوشتار پیش از تبیین شخصیت جامعه‌پسند به صورت مختصر به رفتارهای جامعه‌پسند اشاره شد.

۱-۲-۱. شخصیت جامعه‌پسند

شخصیت جامعه‌پسند دربرگیرنده احساسات، افکار و تمایلات فرد در رفتار جامعه‌پسند است (Penner, 2002: 343). بخشیدن، کمک کردن، داوطلب شدن، ارائه خدمات،

متواضع بودن، حسن رفتار یا هر واژه دیگری از دنیای وجود انسانی در بخشندگی و رفتار نوع دوستانه نسبت به دیگران به کار می‌روند. به رغم اینکه چنین فعالیت‌هایی بدون انتظار پاداش عمل یا متقابل انجام می‌شوند اما برای کمک‌کننده مزایایی به دنبال دارند (Pagano et al., 2010: 454). این واقعیت که وجوه چندگانه شخصیت در رفتار جامعه‌پسند دخیل هستند، سبب شده برخی محققان این فرض را مطرح کنند که ترکیبی از عوامل به وجود آورنده مفهومی هستند که شخصیت نوع دوست^۱ نامیده می‌شود (Bierhoff, Klein and Kramp, 1991؛ به نقل از صفاری نیا، ۱۳۹۱: ۸۶). بخشیدن، کمک کردن، داوطلب شدن، ارائه خدمات، متواضع بودن، حسن نیت یا هر واژه دیگری از دنیای وجود انسانی در بخشندگی و رفتار نوع دوستانه نسبت به دیگران به کار می‌روند. به رغم آنکه چنین فعالیت‌هایی بدون انتظار پاداش یا عمل متقابل انجام می‌شوند (پگانو و همکاران، ۲۰۰۹)، برای کمک‌کننده مزایایی به دنبال دارند (Pagano et al., 2010). در دیدگاه هم‌حسی - نوع دوستی باتسون، فرایندهای هم‌حسی شامل چند جزء مختلف است. مؤلفه «خودتمرکزی هم‌حسی» هیجان پریشانی فردی و تحلیل کمک‌رسانی است، در حالی که «مؤلفه تمرکز قربانی هم‌حسی» هیجان رابطه همدلانه است و رفتار جامعه‌پسند به تنهایی رفتار نوع دوستانه را افزایش نمی‌دهد (صفاری نیا، ۱۳۹۱: ۸۶). روابط همدلانه وابستگی نزدیکی به توافق جویی و استرس فردی رابطه قوی با بی‌ثباتی هیجانی دارد (Moradian and Matzler, 2011؛ به نقل از صفاری نیا و همکاران، ۱۳۹۵: ۴۸۱).

آپورت (۱۹۹۹) شخصیت را سازمان پویای درون شخص می‌داند که از نظام‌های روانی - جسمانی تشکیل شده است. این نظام‌ها شاخص‌های رفتار، افکار و احساسات شخص را ایجاد می‌کند (شعبانی و شکری، ۱۳۹۸: ۶۳).

در پژوهش حاضر متغیر شخصیت جامعه‌پسند با هفت خرده‌مقیاس «مسئولیت اجتماعی»، «ارتباط همدلانه»، «نگاه از منظر دیگران»، «پریشانی فردی»، «استدلال اخلاقی دوجانبه»، «استدلال اخلاقی جهت‌گیری شده - دیگران» و «نوع دوستی خودگزارشی» در

نظر گرفته شده است که دو عامل هم‌حسی جهت‌گیری شده - دیگران و کمک‌رسانی را مورد بررسی قرار می‌دهد. توجه نظریه‌پردازان روان‌شناختی - اجتماعی به رفتارهای تقویت‌کننده روابط به ویژه کمک‌رسانی و نوع دوستی بوده است (استگ، بونک و روتنگاتر، ۱۳۹۸: ۶۱). شخصیت جامعه‌پسند به ویژه همدلی نقش اساسی در زندگی اجتماعی دارد (صفاری‌نیا و همکاران، ۱۳۹۳: ۳۷). همدلی از ابعاد اصلی مهارت‌های ارتباطی است. از آنجاکه مهارت‌های ارتباطی مجموعه‌ای از توانایی‌هایی است که فرد را در برقراری ارتباط اثربخش با دیگران، درک نیازهای آنان، همدلی با دیگران، توانایی بیان احساسات، کنترل عاطفی، گوش کردن حقیقی به آنان و... یاری می‌رساند، این ویژگی‌ها می‌توانند با نوع دوستی و کمک‌رسانی به دیگران، هم‌حسی با دیگران که از مؤلفه‌های اصلی شخصیت جامعه‌پسند هستند، ارتباط داشته باشند. بنابراین به نظر می‌رسد میان مهارت‌های ارتباطی و شخصیت جامعه‌پسند ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد.

در پژوهش حاضر برای بررسی مهارت‌های ارتباطی جوانان به مؤلفه‌های طرح شده در پرسش‌نامه کوئین دام (۲۰۰۴) شامل توانایی دریافت و ارسال پیام، کنترل عاطفی، مهارت گوش دادن، بینش نسبت به فرایند ارتباط و ارتباط توأم با واقعیت استناد شد. در مورد شخصیت جامعه‌پسند نیز به مؤلفه‌های مسئولیت اجتماعی، ارتباط همدلانه، نگاه از منظر دیگران، پریشانی فردی، استدلال اخلاقی دوجانبه، استدلال اخلاقی جهت‌گیری شده - دیگران و نوع دوستی خودگزارشی استناد شده است. این مؤلفه‌ها براساس دیدگاه و پژوهش‌های رامبر، گرادر و لزاردو (۱۹۸۶) به نقل از (صفاری‌نیا، ۱۳۹۱: ۸۷)، پنروکرایگر (۱۹۹۱) و پنر (۲۰۰۲) استخراج شده است.

۲. پیشینه تجربی پژوهش

شعبانی و شکری (۱۳۹۸) در پژوهشی با عنوان «ارتباط بین شخصیت جامعه‌پسند و خودشیفتگی

با سلامت اجتماعی جوانان ورزشکار والیبالیست‌های استان تهران» دریافتند بین شخصیت جامعه‌پسند با سلامت اجتماعی رابطه مثبت و معنادار وجود دارد. همچنین بین مولفه مسئولیت جامعه‌پسند و ارتباط همدلانه با سلامت اجتماعی رابطه مثبت و معنادار وجود دارد.

نتایج پژوهش فتح‌زاده، میکائیلی و عطادخت (۱۳۹۸) با عنوان «نقش شخصیت جامعه‌پسند و امنیت اجتماعی در پیش‌بینی سلامت اجتماعی و بهزیستی اجتماعی زنان خانه‌دار» نشان داد که شخصیت جامعه‌پسند و امنیت اجتماعی دو عامل تعیین‌کننده در بهزیستی و سلامت اجتماعی زنان خانه‌دار است.

صفاری‌نیا، عباس‌پور و دهستانی (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان «مقایسه هوش اجتماعی و شخصیت جامعه‌پسند در دانشجویان علوم پزشکی بدون اعتیاد به اینترنت» نشان دادند که با توجه به پایین‌تر بودن سطح هوش اجتماعی و شخصیت جامعه‌پسند در دانشجویان علوم پزشکی دارای اعتیاد به اینترنت آموزش مهارت ارتباطی و اجتماعی احتمالاً می‌تواند پیامدهای مثبت سلامت روان را در پی داشته باشد.

نتایج پژوهش جلال‌زایی (۱۳۹۲) با عنوان «بررسی رابطه بین مهارت‌های ارتباطی، خلاقیت و ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینی مدیران مدارس» نشان داد که بین مهارت ارتباطی و خلاقیت مدیران رابطه مثبت و معناداری وجود دارد.

هول مس و همکاران^۱ (۲۰۱۹) به نقل از رحمت‌زاده و رضاخانی (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان «ویژگی‌های شخصیتی مهارت‌های ارتباطی در میان افراد جراحی ترمیمی» به بررسی رابطه ویژگی‌های شخصیتی و مهارت‌های ارتباطی بین فردی در بین سال‌های اول جراحی ارتوپدی پرداختند. نتایج نشان داد که ویژگی‌های شخصیتی (از جمله گرایش به استرس)، عملکرد فرد را در دو بُعد از چهار بُعد مهارت‌های ارتباطی تشکیل داده و تا ۳۴/۸ درصد از کل واریانس در رتبه‌های ارتباطات همدلی را به خود اختصاص داده‌اند.

تراماچی و همکاران^۲ (۲۰۱۸) در پژوهشی با عنوان «ارزیابی مهارت‌های ارتباطی پس از آموزش عملی طولانی‌مدت میان دانشجویان داروساز ژاپنی» دریافتند بیش از ۸۰

1. Howel Mese et al.

2. Teramachi et al.

درصد دانش آموزان احساس کرده اند که مهارت های ارتباطی در آنها بهبود پیدا کرده و این آموزش به بهبود مهارت های ارتباطی آنها برای رسیدگی به بیماران و همکاران کمک کرده است.

مروری بر سوابق تجربی نشان می دهد که پژوهشگران، متناسب با محور و موضوع مورد مطالعه خود به بررسی جنبه های مختلف آثار مهارت های ارتباطی یا شخصیت جامعه پسند در حوزه های مختلف زندگی افراد پرداخته اند، اما هیچ یک از پژوهش ها به طور مستقیم به تحلیل وضعیت مهارت های ارتباطی جوانان ۲۰ تا ۳۵ ساله شهر تهران به تفکیک ابعاد پنج گانه مهارت ها و همچنین به بررسی رابطه میان مهارت های ارتباطی و شخصیت جامعه پسند مبادرت نکرده اند، امر مهمی که پژوهش حاضر درصدد دستیابی به آن بوده است. بنابراین پژوهش حاضر از این نظر دارای نوآوری و تازگی است.

۳. روش پژوهش

پژوهش حاضر از نوع پژوهش های توصیفی - همبستگی است. این پژوهش با روش پیمایشی و ابزار اندازه گیری پرسش نامه انجام شده است. جامعه آماری شامل کلیه جوانان ۲۰ تا ۳۵ ساله شهر تهران است. پیش از این بازه سنی جوانی، از سوی معاونت جوانان وزارت ورزش و جوانان، ۱۵ تا ۲۹ سال اعلام شده بود. اما با درخواست تغییر بازه سن جوانان از سوی معاونت امور جوانان، این درخواست در معاونت حقوقی ریاست جمهوری بررسی شد و مورد تأیید شورای عالی جوانان قرار گرفت. با تغییر جدید، بازه سنی ۱۸ تا ۳۵ سالگی دوران جوانی محسوب می شود. اما از آنجاکه برخی روان شناسان دوره دوم نوجوانی را تا پایان هجده سالگی در نظر می گیرند، نویسندگان مقاله حاضر برای رعایت جوانب احتیاط و ضمن مشورت با چندین استاد صاحب نظر در حوزه جامعه شناسی و روان شناسی، جامعه جوانان مورد مطالعه را در بازه سنی ۲۰ تا ۳۵ ساله در نظر گرفتند. حجم نمونه براساس فرمول کوکران ۲۰۳ نفر انتخاب شد و شیوه نمونه گیری، خوشه ای چندمرحله ای است. از آنجاکه مطالعات قبلی انحراف معیار جامعه جوانان شهر تهران

را کمتر از ۱ نشان می‌دهد،^۱ نویسندگان مقاله در نظر داشتند نتایج مؤلفه‌های پژوهش را با دقتی در حد ۰/۱۵ (در مقیاس اندازه‌گیری ۵) برآورد کنند. اگر اطمینانی در سطح ۹۵ درصد را برای مطالعه در نظر بگیریم، حجم نمونه‌ای برابر با ۱۷۱ (با استفاده از فرمول کوکران) در مطالعه کفایت خواهد کرد:

$$n = \frac{z^2 s^2}{d^2} = \frac{(1.96)^2 (1)^2}{(0.15)^2} = \frac{(3.84)(1)}{(0.0225)} = \frac{3.84}{0.0225} = 171$$

با توجه به اینکه درصدی از پاسخ‌نامه‌ها به دلیل نقص در پاسخگویی قابل استفاده نیست، تصمیم گرفته شد که از نمونه بیشتری استفاده شود. در نهایت ۲۰۳ پرسش‌نامه مربوط به جوانان (پس از کنترل از کیفیت مناسبی در پاسخگویی به تمام پرسش‌ها برخوردار بودند) انتخاب و تجزیه و تحلیل شدند.

برای سنجش متغیرهای مورد مطالعه در پژوهش از دو پرسش‌نامه استفاده شد:

۱. پرسش‌نامه استاندارد و ۳۴ گویه‌ای مهارت‌های ارتباطی کوئین دام (۲۰۰۴) برگرفته از مقاله حسین چاری و فداکار (۱۳۸۴)؛ با مؤلفه‌های پنج‌گانه (توانایی دریافت و ارسال پیام، کنترل عاطفی، مهارت گوش دادن، بینش نسبت به فرایند ارتباط و ارتباط توأم با قاطعیت).
 ۲. پرسش‌نامه استاندارد و ۲۹ گویه‌ای شخصیت جامعه‌پسند صفاری نیا (۱۳۹۱) با هفت خرده‌مقیاس (مسئولیت اجتماعی، ارتباط همدلانه، نگاه از منظر دیگران، پریشانی فردی، استدلال اخلاقی دو جانبه، استدلال اخلاقی جهت‌گیری شده – دیگران و نوع دوستی خودگزارشی).
- با اینکه پرسش‌نامه‌ها استاندارد بودند و روایی و پایایی آنها قبلاً در پژوهش‌های پیشین به تأیید رسیده بود، اما برای احتیاط برای هر دو پرسش‌نامه ضریب آلفای کرونباخ محاسبه شد. پرسش‌نامه مهارت‌های ارتباطی با ضریب محاسبه شده ۰/۸۷ و پرسش‌نامه شخصیت جامعه‌پسند با ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۹ مورد تأیید قرار گرفتند.

۱. براساس یافته‌های آماری مقاله حاضر انحراف معیار خرده‌مقیاس‌ها کوچک‌تر از یک واحد است.

۴. یافته‌های پژوهش

الف) یافته‌های توصیفی

الف ۱) توصیف وضعیت مهارت‌های ارتباطی (مؤلفه‌های آن)

الف ۱-۱) توانایی دریافت و ارسال پیام

جدول ۱. پاسخ نمونه مورد مطالعه به ۹ عبارت مرتبط با توانایی دریافت و ارسال پیام (فراوانی، درصد، میانگین و ترتیب)

عبارات پرسش‌نامه	فراوانی درصد	رتبه ۱	رتبه ۲	میانگین ۳	رتبه ۴	رتبه ۵	رتبه ۶	رتبه ۷
وقتی دیگران در جریان موضوع صحبت من نیستند، بیان عقاید برای من دشوار می‌شود*	فراوانی درصد	۲۷ ٪۱۳٫۶	۴۴ ٪۲۲٫۲	۸۹ ٪۴۴٫۹	۲۸ ٪۱۴٫۱	۱۰ ٪۵٫۱	۱۹۸ ٪۱۰۰	۳٫۲۵ ۷
وقتی متوجه سوالی نمی‌شوم، درخواست می‌کنم که سؤال را روشن‌تر بیان کنند	فراوانی درصد	۶ ٪۳٫۰	۲۳ ٪۱۱٫۴	۶۵ ٪۳۲٫۳	۷۸ ٪۳۸٫۸	۲۹ ٪۱۴٫۴	۲۰۱ ٪۱۰۰	۳٫۵۰ ۴
متوجه منظور صحبت دیگران نمی‌شوم*	فراوانی درصد	۷۹ ٪۳۹٫۳	۵۸ ٪۲۸٫۹	۴۳ ٪۲۱٫۴	۱۷ ٪۸٫۵	۴ ٪۲٫۰	۲۰۱ ٪۱۰۰	۳٫۹۵ ۱
وقتی که می‌دانم دیگران قصد دارند چه مطلبی را بگویند، زودتر از اینکه تمام کنند جوابشان را می‌دهم	فراوانی درصد	۳۳ ٪۱۶٫۸	۴۹ ٪۲۴٫۹	۶۶ ٪۳۳٫۵	۳۳ ٪۱۶٫۸	۱۶ ٪۸٫۱	۱۹۷ ٪۱۰۰	۲٫۷۵ ۹
دوست دارم هرچه زودتر به اصل مطلب بپردازم	فراوانی درصد	۴ ٪۲٫۱	۱۲ ٪۶٫۲	۵۶ ٪۲۸٫۹	۷۳ ٪۳۷٫۶	۴۹ ٪۲۵٫۳	۱۹۴ ٪۱۰۰	۳٫۷۸ ۲
وقتی که با کسی صحبت می‌کنم، سعی می‌کنم خودم را جای او بگذارم	فراوانی درصد	۸ ٪۴٫۱	۲۸ ٪۱۴٫۵	۷۵ ٪۳۸٫۹	۵۶ ٪۲۹٫۰	۲۶ ٪۱۳٫۵	۱۹۳ ٪۱۰۰	۳٫۳۳ ۵
وقتی که کسی در پیدا کردن کلمات مناسب مشکل دارد، با کمال میل آنچه که فکر می‌کنم او می‌خواهد بگوید را پیشنهاد می‌کنم	فراوانی درصد	۶ ٪۳٫۱	۹ ٪۴٫۶	۷۰ ٪۳۵٫۷	۷۲ ٪۳۶٫۷	۳۹ ٪۱۹٫۹	۱۹۶ ٪۱۰۰	۳٫۶۶ ۳
دیگران می‌گویند که من صدایم را بلند می‌کنم (بلند صحبت می‌کنم)، اگرچه خودم از این موضوع آگاه نیستم	فراوانی درصد	۳۵ ٪۱۷٫۹	۴۷ ٪۲۴٫۰	۵۳ ٪۲۷٫۰	۴۲ ٪۲۱٫۴	۱۹ ٪۹٫۷	۱۹۶ ٪۱۰۰	۲٫۸۱ ۸
وقتی از کسی انتقاد می‌کنم، مطمئن هستم که منظورم عمل و رفتار اوست نه خود او، مثلاً به جای اینکه بگویم: «تو دوست خوبی نیستی»، می‌گویم: «من با این برخورد تو موافق نیستم»	فراوانی درصد	۱۵ ٪۷٫۷	۲۷ ٪۱۳٫۸	۶۴ ٪۳۲٫۸	۵۷ ٪۲۹٫۲	۳۲ ٪۱۶٫۴	۱۹۵ ٪۱۰۰	۳٫۳۳ ۶
توانایی دریافت و ارسال پیام								۳٫۳۷

* عبارات ستاره‌دار در نمره‌گذاری معکوس محاسبه می‌شود.

مأخذ: یافته‌های تحقیق.

بررسی رابطه میان مهارت‌های ارتباطی با شخصیت جامعه‌پسند با تأکید بر وضعیت مهارت‌های ... ————— ۳۶۷

از نگاه جوانان مورد مطالعه عبارات «متوجه منظور صحبت دیگران نمی‌شوم» و «پرداختن به اصل مطلب» با میانگین‌های ۳/۹۵ و ۳/۷۸ (در مقیاس اندازه‌گیری ۱ تا ۵) از مهمترین موارد در «توانایی دریافت و ارسال پیام» جوانان مورد مطالعه بوده ولی «بلند صحبت کردن» و «وقتی که می‌دانم دیگران قصد دارند چه مطلبی را بگویند، زودتر از اینکه تمام کنند جوابشان را می‌دهم» با میانگین‌های ۲/۸۱ و ۲/۷۵ و کسب رتبه‌های آخر در «توانایی دریافت و ارسال پیام» جوانان کمتر مشاهده شده است. مشاهده سایر موارد با کسب رتبه‌های ۳ تا ۷ نیز قابل تأمل بوده... و در کل وضعیت «توانایی دریافت و ارسال پیام» با کسب میانگین ۳/۳۷ بیش از حد متوسط بوده است.

الف ۲-۱) کنترل عاطفی

جدول ۲. پاسخ نمونه مورد مطالعه به ۹ عبارت مرتبط با کنترل عاطفی (فراوانی، درصد، میانگین و ترتیب)

عبارات پرسش‌نامه	فراوانی درصد	خیلی کم، ۱۰	کم، ۲۰	متوسط، ۳	زیاد، ۴	خیلی زیاد، ۵	جمع	میانگین از ۵	ترتیب میانگین
اینکه از دید دیگران به موضوع نگاه کنم، برای من راحت است	فراوانی	۲۰	۲۶	۷۷	۴۹	۲۷	۱۹۹	۳,۱۹	۴
	درصد	۱۰,۱٪	۱۳,۱٪	۳۸,۷٪	۲۴,۶٪	۱۳,۶٪	۱۰۰٪		
حتی وقتی که حواسم جای دیگر است، وانمود می‌کنم که گوش می‌دهم	فراوانی	۲۳	۳۸	۸۱	۴۱	۱۶	۱۹۹	۲,۹۴	۷
	درصد	۱۱,۶٪	۱۹,۱٪	۴۰,۷٪	۲۰,۶٪	۸,۰٪	۱۰۰٪		
ابراز احساسات برای من دشوار است	فراوانی	۵۹	۴۶	۵۹	۲۳	۱۳	۲۰۰	۲,۴۳	۹
	درصد	۲۹,۵٪	۲۳,۰٪	۲۹,۵٪	۱۱,۵٪	۶,۵٪	۱۰۰٪		
وقتی با دیگران حرف می‌زنم، می‌توانم از چهره آنها احساساتشان را بخوانم	فراوانی	۷	۱۱	۶۸	۷۱	۴۳	۲۰۰	۳,۶۶	۱
	درصد	۳,۵٪	۵,۵٪	۳۴,۰٪	۳۵,۵٪	۲۱,۵٪	۱۰۰٪		
وقتی که مجبورم چیزی بگویم که از برداشت‌ها و واکنش‌های مخاطب آگاه نیستم، به شدت به هم می‌ریزم	فراوانی	۲۷	۵۳	۷۲	۳۶	۹	۱۹۷	۲,۷۳	۸
	درصد	۱۳,۷٪	۲۶,۹٪	۳۶,۵٪	۱۸,۳٪	۴,۶٪	۱۰۰٪		

عبارات پرسش نامه	فراوانی درصد	خیلی کم، ۱	کم، ۲	متوسط، ۳	زیاد، ۴	خیلی زیاد، ۵	جمع	میانگین از ۵	ترتیب میانگین
بهترین راه برای اینکه به دیگران کمک کنم تا مرا درک کنند، آن است که احساسات، افکار و عقاید را به آنان بگویم	فراوانی	۱۵	۲۲	۸۶	۴۹	۲۷	۱۹۹	۳,۲۶	۳
	درصد	۷,۵٪	۱۱,۱٪	۴۳,۲٪	۲۴,۶٪	۱۳,۶٪	۱۰۰٪		
اگر کسی با من مخالفت کند، احساس ناراحتی می‌کنم به ویژه اگر آن شخص تجربه مرا هم نداشته باشد	فراوانی	۱۸	۴۲	۷۳	۴۵	۱۵	۱۹۳	۲,۹۸	۶
	درصد	۹,۳٪	۲۱,۸٪	۳۷,۸٪	۲۳,۳٪	۷,۸٪	۱۰۰٪		
من قادرم مشکلات را بدون از دست دادن کنترل عواطفم حل کنم	فراوانی	۱۷	۳۳	۷۹	۵۰	۱۷	۱۹۶	۳,۰۹	۵
	درصد	۸,۷٪	۱۶,۸٪	۴۰,۳٪	۲۵,۵٪	۸,۷٪	۱۰۰٪		
تمایل دارم بحث بر سر موضوعات رنجش‌آور را به تأخیر بیندازم.	فراوانی	۹	۱۹	۶۵	۶۵	۳۵	۱۹۳	۳,۵۱	۲
	درصد	۴,۷٪	۹,۸٪	۳۳,۷٪	۳۳,۷٪	۱۸,۱٪	۱۰۰٪		
کنترل عاطفی								۳,۰۹	

مأخذ: همان.

از نگاه جوانان مورد مطالعه عبارات «وقتی با دیگران حرف می‌زنم، می‌توانم از چهره آنها احساساتشان را بخوانم» و «تمایل دارم بحث موضوع‌های رنجش‌ور را به تأخیر بیندازم» با میانگین‌های ۳/۶۶ و ۳/۵۱ (در مقیاس اندازه‌گیری ۱ تا ۵)، مهمترین موارد در «کنترل عاطفی» جوانان مورد مطالعه بوده ولی «وقتی که مجبورم چیزی بگویم که از برداشت‌ها و واکنش‌های مخاطب آگاه نیستم، به شدت به هم می‌ریزم» و «ابراز احساسات برایم دشوار است» با میانگین‌های ۲/۷۳ و ۲/۴۳ و کسب رتبه‌های آخر در «کنترل عاطفی» جوانان کمتر مشاهده شده است. مشاهده سایر موارد با کسب رتبه‌های ۳ تا ۷ نیز قابل تأمل بوده... و در کل وضعیت «کنترل عاطفی» با کسب میانگین ۳/۰۹ در حد متوسط بوده است.

بررسی رابطه میان مهارت‌های ارتباطی با شخصیت جامعه‌پسند با تأکید بر وضعیت مهارت‌های ... ————— ۳۶۹

الف ۳-۱) گوش دادن

جدول ۳. پاسخ نمونه مورد مطالعه به ۶ عبارت مرتبط با گوش دادن (فراوانی، درصد، میانگین و ترتیب)

عبارات پرسش‌نامه	فراوانی / درصد	خیلی کم، ۱	کم، ۲	متوسط، ۳	زیاد، ۴	خیلی زیاد، ۵	جمع	میانگین از ۵	ترتیب میانگین
سعی می‌کنم نظراتم را به روشنی بیان کنم	فراوانی	۳	۱۴	۵۷	۷۳	۵۰	۱۹۷	۳,۷۸	۱
	درصد	٪۱,۵	٪۷,۱	٪۲۸,۹	٪۳۷,۱	٪۲۵,۴	٪۱۰۰		
در مکالمات، من بیشتر صحبت می‌کنم	فراوانی	۱۵	۲۶	۱۰۲	۳۴	۱۹	۱۹۶	۳,۰۸	۵
	درصد	٪۷,۷	٪۱۳,۳	٪۵۲,۰	٪۱۷,۳	٪۹,۷	٪۱۰۰		
این‌طور فکر می‌کنم که با حضور من مجلس صمیمی‌تر می‌شود	فراوانی	۸	۲۰	۷۶	۵۱	۴۱	۱۹۶	۳,۴۹	۲
	درصد	٪۴,۱	٪۱۰,۲	٪۳۸,۸	٪۲۶,۰	٪۲۰,۹	٪۱۰۰		
به آنچه که دیگران می‌گویند علاقه‌مند می‌شوم	فراوانی	۹	۲۰	۱۰۷	۴۱	۱۶	۱۹۳	۳,۱۸	۴
	درصد	٪۴,۷	٪۱۰,۴	٪۵۵,۴	٪۲۱,۲	٪۸,۳	٪۱۰۰		
به هنگام صحبت با دیگران از واکنش عاطفی خودم به آنچه گفته می‌شود، آگاهم	فراوانی	۷	۱۵	۸۰	۶۴	۳۰	۱۹۶	۳,۴۸	۳
	درصد	٪۳,۶	٪۷,۷	٪۴۰,۸	٪۳۲,۷	٪۱۵,۳	٪۱۰۰		
از بیان مخالفتم با دیگران اجتناب می‌کنم، چون ممکن است از من ناراحت شوند	فراوانی	۲۸	۴۴	۷۵	۲۷	۲۰	۱۹۴	۲,۸۳	۶
	درصد	٪۱۴,۴	٪۲۲,۷	٪۳۸,۷	٪۱۳,۹	٪۱۰,۳	٪۱۰۰		
مهارت گوش دادن								۳,۳۱	

مأخذ: همان.

از نگاه جوانان مورد مطالعه عبارات «بیان نظرات به روشنی» و «این‌طور فکر می‌کنم که با حضور من مجلس صمیمی‌تر می‌شود» با میانگین‌های ۳/۷۸ و ۳/۴۹ (در مقیاس اندازه‌گیری ۱ تا ۵) مهمترین موارد در «مهارت گوش دادن» جوانان مورد مطالعه بوده ولی

«از بیان مخالفت‌م با دیگران اجتناب می‌کنم، چون ممکن است از من ناراحت شوند» با میانگین ۲/۸۳ و کسب رتبه آخر در «مهارت گوش دادن» جوانان کمتر مشاهده شده است. مشاهده سایر موارد با کسب رتبه‌های ۳ تا ۵ نیز قابل تأمل بوده... و در کل وضعیت «مهارت گوش دادن» با کسب میانگین ۳/۳۱ بیش از حد متوسط بوده است.

الف ۴-۱) ینش نسبت به فرایند ارتباط

جدول ۴. پاسخ نمونه مورد مطالعه به ۵ عبارت مرتبط با ینش نسبت به فرایند ارتباط (فراوانی، درصد، میانگین و ترتیب)

عبارات پرسش‌نامه	فراوانی درصد	خیلی کم، ۱	کم، ۲	متوسط، ۳	زیاد، ۴	خیلی زیاد، ۵	جمع	میانگین از ۵	ترتیب میانگین
وقتی که چیزی را برای دیگران توضیح می‌دهم، از آنها می‌پرسم که آیا تا اینجای حرف‌هایم را فهمیده‌اند	فراوانی	۳۹	۴۳	۸۱	۲۷	۵	۱۹۵	۲,۵۷	۴
	درصد	٪۲۰,۰	٪۲۲,۱	٪۴۱,۵	٪۱۳,۸	٪۲,۶	٪۱۰۰		
دیگران متوجه صحبت‌های من نمی‌شوند*	فراوانی	۷۱	۴۰	۵۷	۲۷	۴	۱۹۹	۳,۷۴	۲
	درصد	٪۳۵,۷	٪۲۰,۱	٪۲۸,۶	٪۱۳,۶	٪۲,۰	٪۱۰۰		
وقتی صحبت‌ها حساس می‌شوند، میل دارم موضوع را عوض کنم	فراوانی	۳۴	۶۳	۶۶	۲۷	۸	۱۹۸	۲,۵۶	۵
	درصد	٪۱۷,۲	٪۳۱,۸	٪۳۳,۳	٪۱۳,۶	٪۴,۰	٪۱۰۰		
وقتی می‌فهمم احساسات کسی را جریحه‌دار کرده‌ام، از او معذرت‌خواهی می‌کنم	فراوانی	۱۱	۱۱	۴۹	۷۰	۵۶	۱۹۷	۳,۷۶	۱
	درصد	٪۵,۶	٪۵,۶	٪۲۴,۹	٪۳۵,۵	٪۲۸,۴	٪۱۰۰		
وقتی ناراحت هستم و کسی از من می‌پرسد که «ناراحت هستی؟» پنهان نمی‌کنم	فراوانی	۲۶	۵۳	۶۵	۳۹	۱۳	۱۹۶	۲,۸۰	۳
	درصد	٪۱۳,۳	٪۲۷,۰	٪۳۳,۲	٪۱۹,۹	٪۶,۶	٪۱۰۰		
ینش نسبت به فرایند ارتباط								۳,۰۸	

* عبارات ستاره‌دار در نمره‌گذاری معکوس محاسبه می‌شود.
مأخذ: همان.

از نگاه جوانان مورد مطالعه عبارت «وقتی که می‌فهمم احساسات کسی را جریحه‌دار کرده‌ام از او معذرت خواهی می‌کنم» با میانگین ۳/۷۶ (در مقیاس اندازه‌گیری ۱ تا ۵)، مهمترین مورد در «بینش نسبت به فرایند ارتباط» جوانان مورد مطالعه بوده ولی «وقتی صحبت‌ها احساس می‌شوند، میل دارم موضوع را عوض کنم» با میانگین ۲/۸۳ و کسب رتبه آخر در «بینش نسبت به فرایند ارتباط» جوانان کمتر مشاهده شده است. مشاهده سایر موارد با کسب رتبه‌های ۳ تا ۵ نیز قابل تأمل بوده... و در کل وضعیت «بینش نسبت به فرایند ارتباط» با کسب میانگین ۳/۰۸ در حد متوسط است.

الف ۵-۱) ارتباط توأم با قاطعیت

جدول ۵. پاسخ نمونه مورد مطالعه به ۵ عبارت مرتبط با ارتباط توأم با قاطعیت (فراوانی، درصد، میانگین و ترتیب)

عبارات پرسش‌نامه	فراوانی درصد	خیلی کم، ۱	کم، ۲	متوسط، ۳	زیاد، ۴	خیلی زیاد، ۵	جمع	میانگین از ۵ میانگین	ترتیب میانگین
وقتی که موضوعی برای گفتن داشته باشم، قطع کردن صحبت دیگران برایم مسئله‌ای نیست	فراوانی	۵۴	۴۹	۵۸	۲۸	۸	۱۹۷	۲,۴۳	۵
	درصد	٪۲۷,۴	٪۲۴,۹	٪۲۹,۴	٪۱۴,۲	٪۴,۱	٪۱۰۰		
می‌توانم نقاط ضعفم را چنان مخفی کنم که بهانه‌ای به دست دیگران ندهم	فراوانی	۲۲	۳۴	۶۷	۵۸	۱۸	۱۹۹	۳,۰۸	۲
	درصد	٪۱۱,۱	٪۱۷,۱	٪۳۳,۷	٪۲۹,۱	٪۹,۰	٪۱۰۰		
وقتی که اشتباه کردم، از اینکه اشتباه خود را بپذیرم، نمی‌ترسم	فراوانی	۱۴	۲۱	۴۸	۶۶	۵۰	۱۹۹	۳,۵۹	۱
	درصد	٪۷,۰	٪۱۰,۶	٪۲۴,۱	٪۳۳,۲	٪۲۵,۱	٪۱۰۰		
وقتی از من انتقاد می‌شود، ناراحت می‌شوم و مقاومت می‌کنم	فراوانی	۳۴	۵۴	۷۱	۲۷	۱۰	۱۹۶	۲,۶۲	۴
	درصد	٪۱۷,۳	٪۲۷,۶	٪۳۶,۲	٪۱۳,۸	٪۵,۱	٪۱۰۰		
قادرم با کسی که احساساتم را جریحه‌دار کرده است، مقابله به مثل کنم.	فراوانی	۲۶	۳۵	۶۶	۴۴	۲۲	۱۹۳	۳,۰۱	۳
	درصد	٪۱۳,۵	٪۱۸,۱	٪۳۴,۲	٪۲۲,۸	٪۱۱,۴	٪۱۰۰		
ارتباط توأم با واقعیت								۲,۹۴	

مأخذ: همان.

از نگاه جوانان مورد مطالعه عبارت «وقتی که اشتباه کردم، از اینکه اشتباه خود را بپذیرم، نمی ترسم» با میانگین ۳/۵۹ (در مقیاس اندازه گیری ۱ تا ۵)، مهمترین مورد در «ارتباط توأم با واقعیت» جوانان مورد مطالعه بوده ولی «وقتی که موضوعی برای گفتن داشته باشم، قطع کردن صحبت دیگران برایم مسئله ای نیست» با میانگین ۲/۴۳ و کسب رتبه آخر در «ارتباط توأم با واقعیت» جوانان کمتر مشاهده شده است. مشاهده سایر موارد با کسب رتبه های ۲ تا ۴ نیز قابل تأمل بوده... و در کل وضعیت «ارتباط توأم با واقعیت» با کسب میانگین ۲/۹۴ کمتر از حد متوسط است.

ب) پاسخ به سؤال های پژوهش

ب ۱) پاسخ به سؤال اول پژوهش: وضعیت مهارت های ارتباطی جوانان ۲۰ تا ۳۵ ساله شهر تهران به تفکیک ابعاد پنج گانه مهارت ها چگونه است؟
- وضعیت ابعاد مهارت های ارتباطی

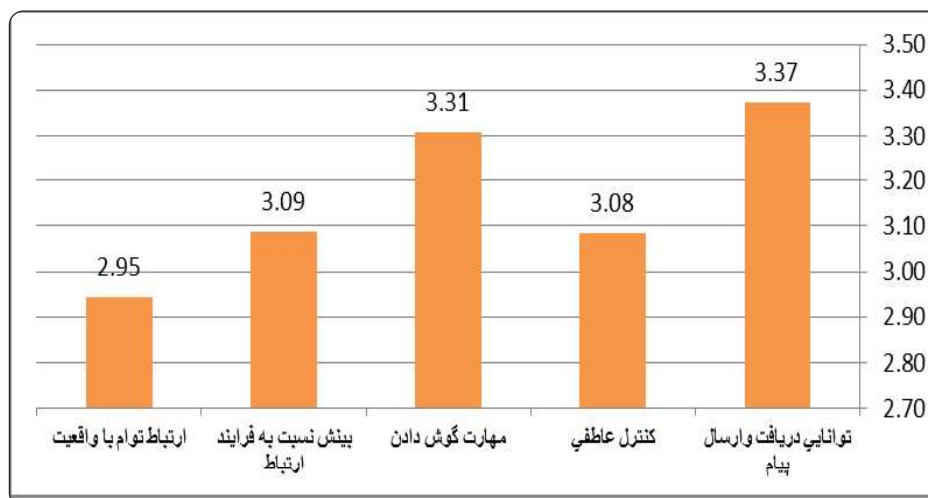
جدول ۶. وضعیت ابعاد پنج گانه مهارت های ارتباطی

مؤلفه ها	تعداد	میانگین در مقیاس ۱ تا ۵	ترتیب میانگین	انحراف استاندارد
توانایی دریافت و ارسال پیام	۲۰۱	۳,۳۷	۱	۰,۴۶
کنترل عاطفی	۲۰۱	۳,۰۸	۴	۰,۵۱
مهارت گوش دادن	۲۰۰	۳,۳۱	۲	۰,۵۷
بینش نسبت به فرایند ارتباط	۲۰۱	۳,۰۹	۳	۰,۵۳
ارتباط توأم با قاطعیت	۲۰۰	۲,۹۵	۵	۰,۵۹
وضعیت کلی	۲۰۱	۳,۳۷		۰,۴۱

مأخذ: یافته های تحقیق.

۳۷۳ بررسی رابطه میان مهارت‌های ارتباطی با شخصیت جامعه‌پسند با تأکید بر وضعیت مهارت‌های ...

نمودار ۱. وضعیت مهارت‌های ارتباطی

مأخذ: یافته‌های تحقیق.

براساس یافته‌های مندرج در جدول و نمودار فوق، وضعیت ابعاد پنج‌گانه مهارت‌های ارتباطی در جوانان مورد مطالعه به ترتیب توانایی دریافت و ارسال پیام، مهارت گوش دادن با میانگین‌های بیش از حد متوسط (۳) و بیش‌نسبت به فرایند ارتباط، کنترل عاطفی در حد متوسط (۳) و ارتباط توأم با واقعیت کمتر از حد متوسط (۳) بوده است.

ب ۲) پاسخ به سؤال دوم پژوهش: آیا مهارت‌های ارتباطی با شخصیت جامعه‌پسند جوانان ۲۰ تا ۳۵ ساله شهر تهران رابطه دارد؟
- بررسی رابطه بین مهارت‌های ارتباطی و شخصیت جامعه‌پسند

جدول ۷. ضریب همبستگی رتبه‌ای اسپیرمن و آزمون معناداری برای بررسی رابطه بین مهارت‌های ارتباطی و شخصیت جامعه‌پسند

مهارت‌های ارتباطی، وضعیت کلی	ارتباط توأم با قاطعیت	پیش‌نیت نسبت به فرایند ارتباط	مهارت گوش دادن	کنترل عاطفی	توانایی دریافت و ارسال پیام	همبستگی‌های غیرپارامتریک	
۰٫۰۶۷	-۰٫۰۶۲	۰٫۱۹۳ (**)	۰٫۰۹۸	۰٫۰۴۴	۰٫۰۵۲	ضریب همبستگی	همبستگی اسپیرمن
۰٫۳۵۶	۰٫۳۹۴	۰٫۰۰۸	۰٫۱۷۶	۰٫۵۴۵	۰٫۴۷۴	سطح معناداری	
۱۹۱	۱۹۱	۱۹۱	۱۹۱	۱۹۱	۱۹۱	تعداد	
-۰٫۰۰۲	-۰٫۰۷۱	۰٫۰۷۳	-۰٫۰۱۵	-۰٫۰۰۳	۰٫۰۴۱	ضریب همبستگی	
۰٫۷۴۲	۰٫۳۳۲	۰٫۳۲۱	۰٫۸۴۳	۰٫۶۸۶	۰٫۵۷۳	سطح معناداری	
۱۸۷	۱۸۷	۱۸۷	۱۸۷	۱۸۷	۱۸۷	تعداد	
۰٫۰۹۷	-۰٫۲۳۴ (**)	۰٫۱۹۲ (**)	۰٫۰۹۹	-۰٫۰۰۷	۰٫۲۵۵ (**)	ضریب همبستگی	
۰٫۱۸۲	۰٫۰۰۱	۰٫۰۰۸	۰٫۱۷۲	۰٫۹۲۳	۰٫۰۰۰	سطح معناداری	
۱۹۱	۱۹۱	۱۹۱	۱۹۱	۱۹۱	۱۹۱	تعداد	
۰٫۴۱۲ (**)	۰٫۰۷۲	۰٫۲۹۵ (**)	۰٫۲۹۶ (**)	۰٫۲۵۹ (**)	۰٫۴۲۲ (**)	ضریب همبستگی	
۰٫۰۰۰	۰٫۳۱۶	۰٫۰۰۰	۰٫۰۰۰	۰٫۰۰۰	۰٫۰۰۰	سطح معناداری	
۱۹۴	۱۹۴	۱۹۴	۱۹۴	۱۹۴	۱۹۴	تعداد	
۰٫۲۸۴ (**)	۰٫۰۰۲	۰٫۲۱۴ (**)	۰٫۲۲۰ (**)	۰٫۱۹۴ (**)	۰٫۲۸۷ (**)	ضریب همبستگی	
۰٫۰۰۰	۰٫۹۷۶	۰٫۰۰۳	۰٫۰۰۲	۰٫۰۰۷	۰٫۰۰۰	سطح معناداری	
۱۹۴	۱۹۴	۱۹۴	۱۹۴	۱۹۴	۱۹۴	تعداد	
۰٫۲۳۳ (**)	-۰٫۰۹۸	۰٫۲۹۰ (**)	۰٫۲۱۲ (**)	۰٫۱۲۵	۰٫۲۸۷ (**)	ضریب همبستگی	
۰٫۰۰۱	۰٫۱۷۶	۰٫۰۰۰	۰٫۰۰۳	۰٫۰۸۱	۰٫۰۰۰	سطح معناداری	
۱۹۴	۱۹۴	۱۹۴	۱۹۴	۱۹۴	۱۹۴	تعداد	
۰٫۱۵۰ (*)	-۰٫۰۱۸	-۰٫۱۱۹	۰٫۱۸۶ (*)	-۰٫۰۱۹	۰٫۱۴۶ (*)	ضریب همبستگی	
۰٫۰۴۰	۰٫۸۰۷	۰٫۱۰۵	۰٫۰۱۰	۰٫۷۹۵	۰٫۰۴۶	سطح معناداری	
۱۸۸	۱۸۸	۱۸۸	۱۸۸	۱۸۸	۱۸۸	تعداد	
۰٫۰۹۴	-۰٫۰۵۹	۰٫۰۵۶	۰٫۱۱۷	۰٫۰۴۳	۰٫۱۱۸	ضریب همبستگی	نوع دوستی خودگزارشی
۰٫۱۸۹	۰٫۴۱۶	۰٫۴۳۹	۰٫۱۰۲	۰٫۵۵۲	۰٫۱۰۰	سطح معناداری	
۱۹۵	۱۹۵	۱۹۵	۱۹۵	۱۹۵	۱۹۵	تعداد	عامل ۲، کمک‌رسانی
-۰٫۰۰۲	-۰٫۰۶۹	-۰٫۰۱۶	-۰٫۰۲۲	۰٫۰۰۴	۰٫۰۲۶	ضریب همبستگی	
۰٫۸۳۰	۰٫۳۳۶	۰٫۸۲۵	۰٫۷۶۳	۰٫۹۵۰	۰٫۷۲۱	سطح معناداری	شخصیت جامعه‌پسند، وضعیت کلی
۱۹۵	۱۹۵	۱۹۵	۱۹۵	۱۹۵	۱۹۵	تعداد	
۰٫۲۰۶ (**)	-۰٫۱۰۹	۰٫۲۷۱ (**)	۰٫۱۶۱ (*)	۰٫۱۱۱	۰٫۲۸۵ (**)	ضریب همبستگی	شخصیت جامعه‌پسند، وضعیت کلی
۰٫۰۰۴	۰٫۱۲۸	۰٫۰۰۰	۰٫۰۲۵	۰٫۱۲۳	۰٫۰۰۰	سطح معناداری	
۱۹۵	۱۹۵	۱۹۵	۱۹۵	۱۹۵	۱۹۵	تعداد	

* همبستگی در سطح ۰/۰۵ معنادار است.

** همبستگی در سطح ۰/۰۱ معنادار است.

مأخذ: همان.

براساس یافته‌های حاصل از پژوهش میان توانایی دریافت و ارسال پیام با نگاه از منظر دیگران، استدلال اخلاقی دوجانبه و استدلال اخلاقی جهت‌گیری شده رابطه مثبت قوی و معنادار مشاهده می‌شود ($Sig < 0.01$). همچنین میان توانایی دریافت و ارسال پیام با پریشانی فردی رابطه منفی و معنادار وجود دارد ($Sig < 0.05$). بین توانایی دریافت و ارسال پیام با وضعیت کلی شخصیت جامعه‌پسند نیز رابطه مثبت قوی و معنادار مشاهده می‌شود ($Sig < 0.01$). میان کنترل عاطفی با استدلال اخلاقی دوجانبه و استدلال اخلاقی جهت‌گیری شده رابطه مثبت قوی و معنادار مشاهده می‌شود ($Sig < 0.01$). بین مهارت گوش دادن با استدلال اخلاقی دوجانبه و استدلال اخلاقی جهت‌گیری شده رابطه مثبت قوی و معنادار مشاهده می‌شود ($Sig < 0.01$). همچنین بین مهارت گوش دادن با پریشانی فردی رابطه منفی و معنادار وجود دارد ($Sig < 0.05$). بین مهارت گوش دادن با وضعیت کلی شخصیت جامعه‌پسند هم رابطه مثبت و معنادار مشاهده می‌شود ($Sig < 0.05$). بین بینش نسبت به فرایند ارتباط مسئولیت اجتماعی، نگاه از منظر دیگران، استدلال اخلاقی دوجانبه و استدلال اخلاقی جهت‌گیری شده رابطه مثبت قوی و معنادار مشاهده می‌شود ($Sig < 0.01$). بین بینش نسبت به فرایند ارتباط با پریشانی فردی رابطه منفی و معنادار وجود دارد ($Sig < 0.05$). بینش نسبت به فرایند ارتباط (مهارت‌های ارتباطی) با وضعیت کلی شخصیت جامعه‌پسند نیز رابطه مثبت قوی و معنادار مشاهده می‌شود ($Sig < 0.01$). بین ارتباط توأم با واقعیت با نگاه از منظر دیگران رابطه منفی قوی و معنادار مشاهده می‌شود ($Sig < 0.01$). میان مهارت‌های ارتباطی با استدلال اخلاقی دوجانبه و استدلال اخلاقی جهت‌گیری شده رابطه مثبت قوی و معنادار مشاهده می‌شود ($Sig < 0.01$). همچنین بین مهارت‌های ارتباطی با پریشانی فردی رابطه منفی و معنادار وجود دارد ($Sig < 0.05$). در مجموع بین مهارت‌های ارتباطی با وضعیت کلی شخصیت جامعه‌پسند رابطه مثبت قوی و معنادار مشاهده می‌شود ($Sig < 0.01$).

ب ۳) پاسخ به سؤال سوم پژوهش: آیا مهارت‌های ارتباطی و شخصیت جامعه‌پسند جوانان با متغیرهای زمینه‌ای آنان رابطه دارد؟
ب ۳-۱) مهارت‌های ارتباطی و شخصیت جامعه‌پسند (عوامل و ابعاد آنها) براساس جنسیت

جدول ۸. آزمون t مستقل به منظور مقایسه مهارت‌های ارتباطی و شخصیت جامعه‌پسند (عوامل و ابعاد آنها) در جوانان زن و مرد

آزمون نمونه‌های مستقل									
		آزمون تی برای تساوی میانگین‌ها						آزمون لیون برای تساوی واریانس‌ها	
		فاصله اطمینان ۹۵ درصد برای تفاضل	خطای استاندارد تفاضل	تفاضل میانگین‌ها	سطح معناداری	df درجه آزادی	محاسبه شده t	سطح معناداری	محاسبه شده F
		حد بالا	حد پایین						
توانایی دریافت و ارسال پیام	بافرض تساوی واریانس‌ها	۰٫۲۶	۰٫۰۱	۰٫۰۶	۰٫۱۴	۰٫۳۶	۱۹۶	۰٫۴۴۲	۰٫۵۹۴
	بافرض عدم تساوی واریانس‌ها	۰٫۲۷	۰٫۰۱	۰٫۰۷	۰٫۱۴	۰٫۴۱	۱۶۳٫۲	۰٫۰۶	
کنترل عاطفی	بافرض تساوی واریانس‌ها	۰٫۲۰	-۰٫۰۹	۰٫۰۷	۰٫۰۵	۰٫۴۶۸	۱۹۶	۰٫۹۷۵	۰٫۰۰۱
	بافرض عدم تساوی واریانس‌ها	۰٫۲۰	-۰٫۰۹	۰٫۰۷	۰٫۰۵	۰٫۴۶۹	۱۸۲٫۲	۰٫۷۳	
مهارت گوش دادن	بافرض تساوی واریانس‌ها	۰٫۲۷	-۰٫۰۶	۰٫۰۸	۰٫۱۱	۰٫۱۹۵	۱۹۵	۰٫۶۹۱	۰٫۱۵۸
	بافرض عدم تساوی واریانس‌ها	۰٫۲۷	-۰٫۰۶	۰٫۰۸	۰٫۱۱	۰٫۲۰۴	۱۶۵٫۳	۱٫۲۸	

بررسی رابطه میان مهارت‌های ارتباطی با شخصیت جامعه‌پسند با تأکید بر وضعیت مهارت‌های ... ۳۷۷

آزمون نمونه‌های مستقل											
		آزمون تی برای تساوی میانگین‌ها					آزمون لیون برای تساوی واریانس‌ها				
		فاصله اطمینان ۹۵ درصد برای تفاضل	خطای استاندارد تفاضل	تفاضل میانگین‌ها	سطح معناداری	df درجه آزادی	t محاسبه شده	سطح معناداری			F محاسبه شده
پیش‌نیست نسبت به فرایند ارتباط	با فرض تساوی واریانس‌ها	۰٫۳۱۶	۰٫۵۷۵	-۱٫۵۸	۱۹۶	۰٫۱۱۶	-۰٫۱۲	۰٫۰۸	-۰٫۲۷	۰٫۰۳	
	با فرض عدم تساوی واریانس‌ها			-۱٫۵۶	۱۷۲٫۳	۰٫۱۲۱	-۰٫۱۲	۰٫۰۸	-۰٫۲۷	۰٫۰۳	
ارتباط توأم با قابلیت	با فرض تساوی واریانس‌ها	۲٫۵۱	۰٫۱۱۵	-۱٫۵۰	۱۹۵	۰٫۱۳۶	-۰٫۱۳	۰٫۰۹	-۰٫۳۰	۰٫۰۴	
	با فرض عدم تساوی واریانس‌ها			-۱٫۵۲	۱۹۰٫۴	۰٫۱۳	-۰٫۱۳	۰٫۰۸	-۰٫۲۹	۰٫۰۴	
مهارت‌های ارتباطی، وضعیت کلی	با فرض تساوی واریانس‌ها	۰٫۹۳۷	۰٫۳۳۴	۰٫۹۳	۱۹۶	۰٫۳۵۲	۰٫۰۶	۰٫۰۶	-۰٫۰۶	۰٫۱۷	
	با فرض عدم تساوی واریانس‌ها			۰٫۹۰	۱۵۷٫۳	۰٫۳۶۷	۰٫۰۶	۰٫۰۶	-۰٫۰۷	۰٫۱۸	
مسئولیت اجتماعی	با فرض تساوی واریانس‌ها	۰٫۰۰۵	۰٫۹۴۴	-۱٫۸۱	۱۸۶	۰٫۰۷۲	-۰٫۲۴	۰٫۱۳	-۰٫۵۰	۰٫۰۲	
	با فرض عدم تساوی واریانس‌ها			-۱٫۸۱	۱۷۲٫۴	۰٫۰۷۱	-۰٫۲۴	۰٫۱۳	-۰٫۵۰	۰٫۰۲	

آزمون نمونه‌های مستقل									
		آزمون تی برای تساوی میانگین‌ها						آزمون لیون برای تساوی واریانس‌ها	
		فاصله اطمینان ۹۵ درصد برای تفاضل	خطای استاندارد تفاضل	تفاضل میانگین‌ها	سطح معناداری	df درجه آزادی	محاسبه t شده	محاسبه F شده	سطح معناداری
		حد بالا	حد پایین						
ارتباط هم‌لانه	باقرض تساوی واریانس‌ها	۰,۴۲	-۰,۱۱	۰,۱۳	۰,۱۵	۰,۲۴۶	۱۸۲	۱,۱۶	۰,۱۵۴
	باقرض عدم تساوی واریانس‌ها	۰,۴۲	-۰,۱۲	۰,۱۴	۰,۱۵	۰,۲۵۹	۱۴۹,۴	۱,۱۳	
نگاه از منظر دیگران	باقرض تساوی واریانس‌ها	۰,۲۵	-۰,۲۲	۰,۱۲	۰,۰۲	۰,۸۹۳	۱۸۶	۰,۱۴	۰,۰۸۶
	باقرض عدم تساوی واریانس‌ها	۰,۲۴	-۰,۲۱	۰,۱۲	۰,۰۲	۰,۸۹۱	۱۸۲,۱	۰,۱۴	
استدلال اخلاقی دو جانبه	باقرض تساوی واریانس‌ها	۰,۴۹	-۰,۰۹	۰,۱۵	۰,۲۰	۰,۱۷۱	۱۸۹	۱,۳۷	۰,۰۰۹
	باقرض عدم تساوی واریانس‌ها	۰,۵۱	-۰,۱۰	۰,۱۵	۰,۲۰	۰,۱۹۱	۱۴۱,۴	۱,۳۱	
استدلال اخلاقی جهت‌گیری شده	باقرض تساوی واریانس‌ها	۰,۴۶	-۰,۱۱	۰,۱۵	۰,۱۷	۰,۲۳۷	۱۸۹	۱,۱۹	۰,۰۵۶
	باقرض عدم تساوی واریانس‌ها	۰,۴۷	-۰,۱۲	۰,۱۵	۰,۱۷	۰,۲۵۱	۱۵۱,۵	۱,۱۵	

۳۷۹ _____ بررسی رابطه میان مهارت‌های ارتباطی با شخصیت جامعه‌پسند با تأکید بر وضعیت مهارت‌های ...

آزمون نمونه‌های مستقل									
آزمون تی برای تساوی میانگین‌ها						آزمون لیون برای تساوی واریانس‌ها			
فاصله اطمینان ۹۵ درصد برای تفاضل		خطای استاندارد تفاضل	تفاضل میانگین‌ها	سطح معناداری	df درجه آزادی	t محاسبه شده	سطح معناداری	F محاسبه شده	
حد بالا	حد پایین								
۰٫۲۰	-۰٫۱۵	۰٫۰۹	۰٫۰۳	۰٫۷۶۵	۱۸۹	۰٫۳۰	۰٫۳۶	۰٫۸۴۳	با فرض تساوی واریانس‌ها جهت‌گیری شده
۰٫۲۰	-۰٫۱۵	۰٫۰۹	۰٫۰۳	۰٫۷۶۲	۱۸۰٫۵	۰٫۳۰			عامل ۱ هم‌حسی بافرض عدم تساوی واریانس‌ها
۰٫۳۴	-۰٫۱۸	۰٫۱۳	۰٫۰۸	۰٫۵۴	۱۸۳	۰٫۶۱	۰٫۶۵۸	۰٫۱۹۷	با فرض تساوی واریانس‌ها
۰٫۳۴	-۰٫۱۸	۰٫۱۳	۰٫۰۸	۰٫۵۳۹	۱۷۲٫۷	۰٫۶۲			با فرض عدم تساوی واریانس‌ها
۰٫۳۷	-۰٫۱۲	۰٫۱۲	۰٫۱۳	۰٫۳۱۴	۱۹۰	۱٫۰۱	۰٫۱۳۱	۲٫۳۰۵	با فرض تساوی واریانس‌ها
۰٫۳۶	-۰٫۱۱	۰٫۱۲	۰٫۱۳	۰٫۳۰۳	۱۸۶٫۴	۱٫۰۳			نوع دومستی بافرض عدم تساوی واریانس‌ها
۰٫۲۹	-۰٫۰۶	۰٫۰۹	۰٫۱۱	۰٫۲۰۴	۱۹۰	۱٫۲۸	۰٫۰۸۷	۲٫۹۶۴	با فرض تساوی واریانس‌ها
۰٫۲۸	-۰٫۰۶	۰٫۰۹	۰٫۱۱	۰٫۱۹۲	۱۸۷٫۶	۱٫۳۱			عامل ۲ کمک‌رسانی بافرض عدم تساوی واریانس‌ها

آزمون نمونه‌های مستقل									
شخصیت جامعه‌پسند، وضعیت کلی	باقض تساوی واریانس‌ها	آزمون لیون برای تساوی واریانس‌ها		آزمون تی برای تساوی میانگین‌ها					
		F محاسبه شده	سطح معناداری	t محاسبه شده	df درجه آزادی	سطح معناداری	تفاضل میانگین‌ها	خطای استاندارد تفاضل	فاصله اطمینان ۹۵ درصد برای تفاضل
شخصیت جامعه‌پسند، وضعیت کلی	باقض تساوی واریانس‌ها	F محاسبه شده	سطح معناداری	t محاسبه شده	df درجه آزادی	سطح معناداری	تفاضل میانگین‌ها	خطای استاندارد تفاضل	فاصله اطمینان ۹۵ درصد برای تفاضل
									حد بالا
شخصیت جامعه‌پسند، وضعیت کلی	باقض تساوی واریانس‌ها	۰٫۷۳	۰٫۳۹۴	۰٫۵۱	۱۹۰	۰٫۶۱۲	۰٫۰۴	۰٫۰۷	۰٫۱۸
	باقض عدم تساوی واریانس‌ها			۰٫۵۲	۱۸۳٫۵	۰٫۶۰۷	۰٫۰۴	۰٫۰۷	۰٫۱۷

مأخذ: همان.

براساس جدول فوق فقط در توانایی دریافت و ارسال پیام از شخصیت جامعه‌پسند بین جوانان زن و مرد تفاوت معنادار مشاهده می‌شود ($Sig < 0.05$). توانایی دریافت و ارسال پیام در زنان (میانگین ۳/۴۴ در مقیاس اندازه‌گیری ۱ تا ۵) از مردان با (میانگین ۳/۳۱) بالاتر است. در سایر متغیرهای پژوهش تفاوت‌ها در زنان و مردان معنادار نیست ($Sig > 0.05$).

بررسی رابطه میان مهارت‌های ارتباطی با شخصیت جامعه‌پسند با تأکید بر وضعیت مهارت‌های ... ————— ۳۸۱

ب ۲-۳) مهارت‌های ارتباطی و شخصیت جامعه‌پسند (عوامل و ابعاد آنها) براساس گروه‌های سنی

جدول ۹. آزمون آنالیز واریانس یک‌سویه به منظور مقایسه مهارت‌های ارتباطی و شخصیت جامعه‌پسند (عوامل و ابعاد آنها) در سه گروه سنی جوانان

واریانس یک‌سویه					
مؤلفه‌ها	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین	محاسبه شده	معناداری
توانایی دریافت و ارسال پیام	بین گروه‌ها	۲	۱,۰۹۱	۵,۵۱۳	۰,۰۰۵
	درون گروه‌ها	۱۹۴	۰,۱۹۸		
	جمع	۱۹۶			
کنترل عاطفی	بین گروه‌ها	۲	۰,۰۲۸	۰,۱۰۶	۰,۸۹۹
	درون گروه‌ها	۱۹۴	۰,۲۶۳		
	جمع	۱۹۶			
مهارت گوش دادن	بین گروه‌ها	۲	۰,۰۹۷	۰,۲۹	۰,۷۴۹
	درون گروه‌ها	۱۹۳	۰,۳۳۶		
	جمع	۱۹۵			
بینش نسبت به فرایند ارتباط	بین گروه‌ها	۲	۰,۱۶۳	۰,۵۷۸	۰,۵۶۲
	درون گروه‌ها	۱۹۴	۰,۲۸۲		
	جمع	۱۹۶			
ارتباط توأم با قاطعیت	بین گروه‌ها	۲	۰,۲۳۲	۰,۶۴۸	۰,۵۲۴
	درون گروه‌ها	۱۹۳	۰,۳۵۸		
	جمع	۱۹۵			
مهارت‌های ارتباطی، وضعیت کلی	بین گروه‌ها	۲	۰,۱۷۵	۱,۰۱۴	۰,۳۶۵
	درون گروه‌ها	۱۹۴	۰,۱۷۲		
	جمع	۱۹۶			

واریانس یک سویه						
مؤلفه ها		مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین	محاسبه شده	معناداری
مسئولیت اجتماعی	بین گروه ها	۰,۶۰۹	۲	۰,۳۰۴	۰,۳۶۶	۰,۶۹۴
	درون گروه ها	۱۵۳	۱۸۴	۰,۸۳۱		
	جمع	۱۵۳,۶	۱۸۶			
ارتباط همدلانه	بین گروه ها	۱۲,۱۶	۲	۶,۰۷۸	۸,۲۲۹	۰,۰۰۰
	درون گروه ها	۱۳۳	۱۸۰	۰,۷۳۹		
	جمع	۱۴۵,۱	۱۸۲			
نگاه از منظر دیگران	بین گروه ها	۱,۱۴۶	۲	۰,۵۷۳	۰,۸۹۱	۰,۴۱۲
	درون گروه ها	۱۱۸,۴	۱۸۴	۰,۶۴۳		
	جمع	۱۱۹,۵	۱۸۶			
استدلال اخلاقی دوجانبه	بین گروه ها	۹,۳۵۲	۲	۴,۶۷۶	۴,۷۶۸	۰,۰۱
	درون گروه ها	۱۸۳,۴	۱۸۷	۰,۹۸۱		
	جمع	۱۹۲,۸	۱۸۹			
استدلال اخلاقی جهت گیری شده	بین گروه ها	۶,۴۲۸	۲	۳,۲۱۴	۳,۳۲۲	۰,۰۳۸
	درون گروه ها	۱۸۰,۹	۱۸۷	۰,۹۶۷		
	جمع	۱۸۷,۴	۱۸۹			
عامل ۱، هم حسی جهت گیری شده	بین گروه ها	۱,۵۷۳	۲	۰,۷۸۷	۲,۱۱۴	۰,۱۲۴
	درون گروه ها	۶۹,۵۶	۱۸۷	۰,۳۷۲		
	جمع	۷۱,۱۴	۱۸۹			
پیشانی فردی	بین گروه ها	۱,۲۲۶	۲	۰,۶۱۳	۰,۷۷۹	۰,۴۶
	درون گروه ها	۱۴۲,۴	۱۸۱	۰,۷۸۷		
	جمع	۱۴۳,۷	۱۸۳			

۳۸۳ _____ بررسی رابطه میان مهارت‌های ارتباطی با شخصیت جامعه‌پسند با تأکید بر وضعیت مهارت‌های ...

واریانس یک‌سویه					
مؤلفه‌ها		مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین	محاسبه شده
نوع دوستی خودگزارشی	بین گروه‌ها	۰,۵۰۳	۲	۰,۲۵۱	۰,۳۴۱
	درون گروه‌ها	۱۳۸,۸	۱۸۸	۰,۷۳۸	
	جمع	۱۳۹,۳	۱۹۰		
عامل ۲، کمک‌رسانی	بین گروه‌ها	۰,۶۲۶	۲	۰,۳۱۳	۰,۸۳۹
	درون گروه‌ها	۷۰,۱۳	۱۸۸	۰,۳۷۳	
	جمع	۷۰,۷۶	۱۹۰		
شخصیت جامعه‌پسند، وضعیت کلی	بین گروه‌ها	۰,۷۴۶	۲	۰,۳۷۳	۱,۵۷۱
	درون گروه‌ها	۴۴,۶۶	۱۸۸	۰,۲۳۸	
	جمع	۴۵,۴۱	۱۹۰		

مأخذ: همان.

توانایی دریافت و ارسال پیام ارتباط همدلانه، استدلال اخلاقی دوجانبه، استدلال اخلاقی جهت‌گیری شده (از عامل ۱، هم‌حسی جهت‌گیری شده) در گروه‌های سنی جوانان تفاوت معنادار مشاهده می‌شود ($Sig < 0.05$). آزمون‌های تعقیبی نشان می‌دهد توانایی دریافت و ارسال پیام در گروه ۳۰ تا ۳۵ ساله از جوانان ۲۵ تا ۳۰ ساله بیشتر است. ارتباط همدلانه در گروه ۲۰ تا ۲۵ ساله از دو گروه دیگر بالاتر بوده و استدلال اخلاقی دوجانبه در گروه ۳۰ تا ۳۵ ساله از جوانان ۲۵ تا ۳۰ ساله بیشتر وجود دارد. در سایر موارد تفاوت‌ها در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنادار نیست ($Sig > 0.05$).

ب ۳-۳) مهارت‌های ارتباطی و شخصیت جامعه‌پسند (عوامل و ابعاد آنها) براساس وضعیت تأهل
براساس یافته‌های پژوهش در همه مهارت‌های ارتباطی و شخصیت جامعه‌پسند (عوامل و ابعاد آنها) تفاوت‌ها در جوانان مجرد و متأهل معنادار نیست ($Sig > 0.05$).

ب ۳-۴) مهارت‌های ارتباطی و شخصیت جامعه‌پسند (عوامل و ابعاد آنها) بر اساس وضعیت اشتغال
آزمون t مستقل به منظور مقایسه مهارت‌های ارتباطی و شخصیت جامعه‌پسند در جوانان
شاغل و بیکار نشان داد که در همه مهارت‌های ارتباطی و شخصیت جامعه‌پسند (عوامل
وابعد آنها) تفاوت‌ها در جوانان شاغل و بیکار معنادار نیست ($Sig > 0.05$).

ب ۳-۵) مهارت‌های ارتباطی و شخصیت جامعه‌پسند (عوامل و ابعاد آنها) بر اساس تحصیلات

جدول ۱۰. ضریب همبستگی رتبه‌ای اسپیرمن و آزمون معناداری به منظور بررسی رابطه بین
مهارت‌های ارتباطی و شخصیت جامعه‌پسند با میزان تحصیلات

همبستگی های غیرپارامتری		ضریب همبستگی اسپیرمن	
میزان تحصیلات			
۲۵۱,*)	ضریب همبستگی		توانایی دریافت و ارسال پیام
۰,۰۵۴	سطح معناداری		
۲۵۱	تعداد		
۰,۰۵۶	ضریب همبستگی		کنترل عاطفی
۰,۴۰۱	سطح معناداری		
۲۵۱	تعداد		
۰,۱۷۵,*)	ضریب همبستگی		مهارت گوش دادن
۰,۰۱۳	سطح معناداری		
۲۵۰	تعداد		
۰,۳۰۲,*)	ضریب همبستگی		پیش نسبت به فرایند ارتباط
۰	سطح معناداری		
۲۵۱	تعداد		
۰,۰۷۲	ضریب همبستگی		ارتباط توأم با قاطعیت
۰,۳۱	سطح معناداری		
۲۵۰	تعداد		

۳۸۵ _____ بررسی رابطه میان مهارت‌های ارتباطی با شخصیت جامعه‌پسند با تأکید بر وضعیت مهارت‌های ...

میزان تحصیلات	همبستگی‌های غیرپارامتری	
۲۰۹.۰۰۰ (*)	ضریب همبستگی	مهارت‌های ارتباطی، وضعیت کلی
۰,۰۰۳	سطح معناداری	
۲۰۱	تعداد	
۰,۰۸۸	ضریب همبستگی	مسئولیت اجتماعی
۰,۲۲۷	سطح معناداری	
۱۹۱	تعداد	
۰,۱۱	ضریب همبستگی	ارتباط همدلانه
۰,۱۳۶	سطح معناداری	
۱۸۷	تعداد	
۲۰۵.۰۰۰ (*)	ضریب همبستگی	نگاه از منظر دیگران
۰,۰۰۵	سطح معناداری	
۱۹۱	تعداد	
۰,۳۲۲ (*)	ضریب همبستگی	استدلال اخلاقی دوجانبه
۰	سطح معناداری	
۱۹۴	تعداد	
۰,۲۶۸ (*)	ضریب همبستگی	استدلال اخلاقی جهت‌گیری شده
۰	سطح معناداری	
۱۹۴	تعداد	
۰,۳۱۸ (*)	ضریب همبستگی	عامل ۱، هم‌حسی جهت‌گیری شده
۰	سطح معناداری	
۱۹۴	تعداد	
-۰,۱۳	ضریب همبستگی	پیشانی فردی
۰,۰۷۶	سطح معناداری	
۱۸۸	تعداد	

میزان تحصیلات	همبستگی های غیرپارامتری	
۰,۰۰۱	ضریب همبستگی	نوع دوستی خودگزارشی
۰,۹۹۲	سطح معناداری	
۱۹۵	تعداد	
-۰,۰۶۲	ضریب همبستگی	عامل ۲، کمک رسانی
۰,۳۹۲	سطح معناداری	
۱۹۵	تعداد	
(*)۰,۲۳۶	ضریب همبستگی	شخصیت جامعه پسند، وضعیت کلی
۰,۰۰۱	سطح معناداری	
۱۹۵	تعداد	

*همبستگی در سطح ۰/۰۵ معنادار است.

**همبستگی در سطح ۰/۰۱ معنادار است.

مأخذ: همان.

بین توانایی دریافت و ارسال پیام، مهارت گوش دادن، بینش نسبت به فرایند ارتباط، نگاه از منظر دیگران، استدلال اخلاقی دوجانبه، استدلال اخلاقی جهت گیری شده و شخصیت جامعه پسند با میزان تحصیلات جوانان رابطه مثبت قوی و معنادار مشاهده می شود ($Sig < 0.01$). در سایر موارد رابطه ها معنادار نیست ($Sig > 0.05$).

ب-۳) مهارت های ارتباطی و شخصیت جامعه پسند (عوامل و ابعاد آنها) براساس وضعیت درآمد
فقط بین بینش نسبت به فرایند ارتباط (از مهارت های ارتباطی) با میزان درآمد جوانان رابطه مثبت و معنادار مشاهده می شود ($Sig < 0.05$) و عامل ۲، کمک رسانی هم با میزان درآمد جوانان رابطه منفی و معنادار وجود دارد ($Sig < 0.05$).

۵. جمع بندی و نتیجه گیری

مهارت های ارتباطی دسته ای از مهارت ها هستند که به واسطه آنها افراد می توانند درگیر

تعامل‌های بین فردی و فرایند ارتباط شوند؛ فرایندی که افراد اطلاعات، افکار و احساسات خود را از طریق مبادله کلامی و غیرکلامی با یکدیگر در میان می‌گذارند (حدادی و ابراهیمی، ۲۰۲۰؛ به نقل از طالبی خانسری، ۱۳۹۹: ۱۱۵). در این پژوهش به مطالعه وضعیت مهارت‌های ارتباطی جوانان شهر تهران (در ابعاد پنج‌گانه مهارت‌های ارتباطی) و رابطه آن با شخصیت جامعه‌پسند پرداخته شد. یافته‌های پژوهش در پاسخگویی به سؤال اول پژوهش مبنی بر اینکه وضعیت مهارت‌های ارتباطی جوانان شهر تهران چگونه است؟ نشان داد که وضعیت ابعاد پنج‌گانه مهارت‌های ارتباطی در جوانان مورد مطالعه به ترتیب توانایی دریافت و ارسال پیام، مهارت گوش دادن با میانگین‌های بیش از حد متوسط (۳) و بینش نسبت به فرایند ارتباط، کنترل عاطفی در حد متوسط (۳) و ارتباط توأم با واقعیت کمتر از حد متوسط (۳) بوده است. جوانان مورد مطالعه در برقراری روابط با دیگران دارای مهارتی بیش از حد متوسط بوده و در انتقال پیام‌ها و معناها، مورد نظر خود به دیگران دارای مهارت قابل قبولی هستند. آنان همچنین از مهارت گوش دادن بالایی برخوردارند. آنان در روابط خود با دیگران، خوب و عمیق به سخنان دیگران گوش می‌دهند که این گوش دادن با شنیدن صرف متفاوت است. این نوع گوش دادن جوانان را قادر می‌کند که به درک عمیق احساسات، عواطف، افکار و تجربه‌های طرف مقابل دست یابند و معنای مورد نظر مخاطبان را از پس سخنان گفته و ناگفته (ارتباط کلامی و غیرکلامی) دریافت می‌کنند.

نتایج پژوهش در خصوص پاسخگویی به سؤال دوم پژوهش مبنی بر اینکه آیا میان مهارت‌های ارتباطی و شخصیت جامعه‌پسند جوانان ۲۰ تا ۳۵ ساله رابطه وجود دارد؛ نشان داد پاسخ مثبت بوده و رابطه مثبت قوی و معنادار مشاهده می‌شود. به این معنا که مهارت‌های ارتباطی موجب بهبود شخصیت جامعه‌پسند جوانان می‌شود.

نتایج در خصوص پاسخ به سؤال سوم پژوهش مبنی بر اینکه آیا مهارت‌های ارتباطی و شخصیت جامعه‌پسند جوانان با متغیرهای زمینه‌ای آنان رابطه دارد؟ نشان داد که فقط در توانایی دریافت و ارسال پیام بین جوانان زن و مرد تفاوت معنادار مشاهده شده و توانایی دریافت و ارسال پیام در زنان مورد مطالعه از مردان بالاتر است. در سایر متغیرهای پژوهش تفاوت‌ها در زنان و مردان معنادار نیست. براساس نتایج پژوهش زنان از مهارت‌های

ارتباطی بیشتری در بُعد توانایی ارسال و دریافت پیام برخوردارند، به این معنا که توانایی بیشتری در کشف معنای حقیقی پیام‌های کلامی و غیرکلامی در ارتباطات اجتماعی دارند. در بررسی رابطه میان مهارت‌های ارتباطی و شخصیت جامعه‌پسند براساس سن مشاهده شد که توانایی دریافت و ارسال پیام، ارتباط همدلانه، استدلال اخلاقی دوجانبه و استدلال اخلاقی جهت‌گیری شده در میان گروه‌های سنی جوانان تفاوت معنادار مشاهده شده و آزمون‌های تعقیبی نشان می‌دهد، توانایی دریافت و ارسال پیام در گروه ۳۰ تا ۳۵ ساله از جوانان ۲۵ تا ۳۰ ساله بیشتر است. ارتباط همدلانه در گروه ۲۰ تا ۲۵ ساله از دو گروه دیگر بالاتر بوده و افراد در اوایل جوانی بیشتر با دیگران همدلی نشان می‌دهند. نتایج همچنین نشان داد استدلال اخلاقی دوجانبه در گروه ۳۰ تا ۳۵ ساله از جوانان ۲۵ تا ۳۰ ساله بیشتر بوده و جوانان در این رده سنی بیشتر از دوره قبل و بعد از آن، شیوه‌های عمل خود را عادلانه و منصفانه تنظیم کرده و در انتخاب‌هایشان نیازهای دیگران را نیز مدنظر قرار می‌دهند و راه‌هایی را انتخاب می‌کنند که در آن حقوق همه افراد در نظر گرفته شود. براساس یافته‌های پژوهش در همه ابعاد مهارت‌های ارتباطی و شخصیت جامعه‌پسند (عوامل و ابعاد آنها) تفاوت‌ها در جوانان مجرد و متأهل معنادار نبوده است. نتایج پژوهش برای مقایسه مهارت‌های ارتباطی و شخصیت جامعه‌پسند (عوامل و ابعاد آنها) در جوانان شاغل و بیکار نشان داد در همه مهارت‌های ارتباطی و شخصیت جامعه‌پسند (عوامل و ابعاد آنها) تفاوت‌ها در جوانان شاغل و بیکار معنادار نبوده و وضعیت اشتغال نه تأثیری روی میزان مهارت‌های ارتباطی آنان دارد و نه شخصیت جامعه‌پسند آنان.

از نظر جامعه‌شناختی این مسئله که جوانان حتی در صورت بیکار بودن نیز میزان مهارت‌های ارتباطی‌شان کاهش نیافته و همچنان در زمینه کمک‌رسانی، نوع دوستی، هم‌حسی جهت‌گیری شده، مسئولیت اجتماعی، ارتباط همدلانه و... مانند افراد شاغل عمل می‌کنند قابل تأمل است. به این معنا که بیکاری نتوانسته از مهارت‌ها و شخصیت جامعه‌پسند آنان بکاهد، اما از سوی دیگر، میزان تحصیلات در این زمینه بی‌تأثیر نبوده و بین توانایی دریافت و ارسال پیام، مهارت گوش دادن، بینش نسبت به فرایند ارتباط، نگاه از منظر دیگران، استدلال اخلاقی دوجانبه، استدلال اخلاقی جهت‌گیری شده (در

مجموع عامل ۱، هم‌حسی جهت‌گیری شده) و شخصیت جامعه‌پسند با میزان تحصیلات جوانان رابطه مثبت قوی و معنادار مشاهده شده است. هر اندازه میزان تحصیلات جوانان بیشتر و بالاتر بوده است، مهارت ارتباطی آنان و شخصیت جامعه‌پسند آنان در ابعاد ذکر شده بیشتر است. نتایج نشان داد فقط بین بینش نسبت به فرایند ارتباط با میزان درآمد جوانان رابطه مثبت و معنادار مشاهده می‌شود. به این معنا که جوانانی که درآمد بیشتری دارند، در ارتباط با دیگران درک بیشتری نسبت به آنچه که طی ارتباط می‌گذرد داشته و توانایی فهم دیگران، تمرکز روی ارتباط و آگاهی بیشتری نسبت به آن دارند. عامل ۲، کمک‌رسانی هم با میزان درآمد جوانان رابطه منفی و معنادار دارد و هر اندازه که درآمد جوانان کمتر باشد، بُعد کمک‌رسانی از شخصیت جامعه‌پسند در میان آنان کمتر است. در این باره ممکن است عدم تمکن مالی جوانان آنان را از کمک کردن به دیگران بازدارد که در این زمینه انجام پژوهش‌های عمیق‌تر و دقیق‌تری پیشنهاد می‌شود.

نتایج مقاله نشان داد که توانایی دریافت و ارسال پیام (از مهارت‌های ارتباطی)، ارتباط همدلانه، استدلال اخلاقی دوجانبه، استدلال اخلاقی جهت‌گیری شده (از عامل ۱، هم‌حسی جهت‌گیری شده) در گروه‌های سنی جوانان تفاوت دارد. آزمون‌های تعقیبی نشان می‌دهد توانایی دریافت و ارسال پیام در گروه ۳۰ تا ۳۵ ساله از جوانان ۲۵ تا ۳۰ ساله بیشتر است. ارتباط همدلانه در گروه ۲۰ تا ۲۵ ساله از دو گروه دیگر بالاتر بوده و استدلال اخلاقی دوجانبه در گروه ۳۰ تا ۳۵ ساله از جوانان ۲۵ تا ۳۰ ساله بیشتر است. براساس یافته‌های پژوهش در همه مهارت‌های ارتباطی و شخصیت جامعه‌پسند (عوامل و ابعاد آنها) تفاوت‌ها در جوانان مجرد و متأهل معنادار نیست. نتایج نشان داد در همه مهارت‌های ارتباطی و شخصیت جامعه‌پسند (عوامل و ابعاد آنها) تفاوت‌ها در جوانان شاغل و بیکار معنادار نیست و متغیرهای مورد بررسی با وضعیت اشتغال جوانان مورد مطالعه ارتباطی ندارد. نتایج همچنین نشان داد بین توانایی دریافت و ارسال پیام، مهارت گوش دادن، بینش نسبت به فرایند ارتباط (در مجموع مهارت‌های ارتباطی)، نگاه از منظر دیگران، استدلال اخلاقی دوجانبه، استدلال اخلاقی جهت‌گیری شده (در مجموع عامل ۱، هم‌حسی جهت‌گیری شده) و شخصیت جامعه‌پسند با میزان تحصیلات جوانان رابطه مثبت قوی و

معنادار مشاهده شده و فقط بین بینش نسبت به فرایند ارتباط (از مهارت‌های ارتباطی) با میزان درآمد جوانان رابطه مثبت و معنادار مشاهده می‌شود. بنابراین هر چه جوانان میزان درآمد بالاتری داشته باشند، مهارت ارتباطی آنان در بُعد بینش نسبت به فرایند ارتباط در سطحی بالاتر است و میان عامل ۲، کمک‌رسانی با میزان درآمد جوانان رابطه منفی و معنادار وجود دارد.

یافته‌های پژوهش حاضر با یافته‌های صفاری نیا، عباس پور و دهستانی (۱۳۹۴) در حوزه رابطه میان برخی مؤلفه‌های مهارت ارتباطی و اجتماعی با شخصیت جامعه‌پسند همخوانی دارد. اصلان، کومکاکیز و کالاکوز^۱ (۲۰۱۸) در پژوهشی با عنوان «بررسی رابطه بین سطوح نوع دوستی، مهارت‌های ارتباطی و مهارت حل مسئله آموزش ابتدایی و متوسطه» به ارتباط میان نوع دوستی و مهارت‌های ارتباطی پی بردند و از آنجاکه نوع دوستی بخشی از رفتارهای جامعه‌پسند است، با نتایج این پژوهش همخوانی دارد. ازگی و ترکان (۲۰۱۷) در پژوهشی به تعیین رابطه بین نوع دوستی و مهارت‌های ارتباطی دانشجویان دانشگاه آکدنیز پی بردند که با نتایج پژوهش حاضر همخوانی دارد. آندرنونی و راب^۲ (۲۰۱۱) در پژوهش خود به تأثیر ارتباطات بر همدلی و نوع دوستی پی بردند که با نتایج این پژوهش همخوانی دارد. پژوهش مانر و همکاران (۲۰۰۲) نیز نشان داد که کنترل عواطف در رفتارهای بین فردی نقش دارد و منجر به افزایش این رفتارها می‌شود که با نتایج به دست آمده در این پژوهش همخوانی دارد.

یافته‌های پژوهش نشان داد جوانان زمانی که به عنوان یک انسان ماهر در برقراری ارتباط، همدل و مؤثر خود را به جامعه نشان دهد، دیدگاهش نسبت به خود تغییر می‌یابد. دیدگاه وی نسبت به خود اصلاح شده و از خلال همدلی و برقراری ارتباط مؤثر با دیگران، مفهوم «از خود او» پیرامون مفاهیم مثبت شکل می‌گیرد، بنابراین می‌تواند در روابط خود با اطرافیان هم از مهارت‌های ارتباط مؤثر استفاده کند و هم از شخصیتی جامعه‌پسند برخوردار باشد. حمایت اجتماعی در روابط میان فردی و کسب تجربه‌های

1. Hüseyin Aslan, Hatice Kumagiz and Kamil Alakus

2. James Andreoni and Justin M. Rao

خوشایند یا احساسات مثبت در جوانان، حس مفید بودن، ارزشمند بودن و نوع دوستی به آنان می‌دهد و جوانانی که در گستره ارتباطی خود، هم از حمایت اجتماعی برخوردارند و هم از دیگران حمایت می‌کنند، نسبت به خود احساس بهتری دارند. یکی از مهمترین و اساسی‌ترین اصول و پایه‌های رشد شخصیت اجتماعی افراد به ویژه جوانان، مهارت‌های ارتباطی و اجتماعی آنان است. مهارت‌های ارتباطی به جوانان کمک می‌کنند که بتوانند در روابط مختلف خود (با دوستان و همسالان، اعضای خانواده، همسر و خانواده وی، روابط کاری و...) به گونه‌ای مؤثر عمل کرده و از طریق آن از واکنش‌های منفی و موانع ارتباطی عبور کرده و به گونه‌ای رضایت‌بخش و مؤثر با دیگران ارتباط برقرار کند. این مهارت‌ها آموختنی هستند و برای برقراری روابط اثربخش ضروری محسوب می‌شوند. از دیدگاه بولتون (۱۳۹۴) هر فرد باید از میان مهارت‌های مختلف دست به انتخاب بزند و عواملی که بر کاربرد مناسب مهارت‌های ارتباطی تأثیر می‌گذارند، شامل تعهد کمی در به کارگیری مهارت‌ها، انتخاب موقعیت‌های مناسب، نه‌راسیدن از شکست‌های تصادفی، آماده‌سازی اطرافیان برای تغییر روش‌های ارتباطی و آموزش مهارت‌هاست.

افزایش کمی و کیفی ارتباطات میان فردی و اجتماعی جوانان؛ افزایش احساس همدلی، نوع دوستی، میل به کمک‌رسانی و درک موقعیت دیگران در جامعه را در پی دارد و موجب شناخت بیشتر جوانان نسبت به افراد جامعه و نیازهای آنان می‌شود. همین امور در مواقع لازم بر بروز رفتار جامعه‌پسند در جوانان تأثیر مثبت می‌گذارد. اگر جوانان، مهارت و توانایی ارسال و دریافت پیام‌های خود را به دیگران داشته باشند و در گوش دادن واقعی و مؤثر به دیگران از مهارت کافی برخوردار باشند و همچنین زمانی که با کنترل عاطفی صحیح، توانایی کنترل هیجانات، احساسات، خشم، ترس و... را به دست بیاورند، می‌توانند با دیگران همدلی کرده و با درک احساسات آنان در صورت لزوم کمک کنند.

نتایج مقاله نشان داد میان توانایی دریافت و ارسال پیام با پریشانی فردی رابطه منفی و معنادار وجود دارد. همان‌گونه که در بخش چارچوب نظری پژوهش بیان شد، کول (۱۳۹۵) معتقد است عقاید، افکار و ارزش‌های هر انسانی مانند بذرهایی که وی در ذهن خویش کاشته عمل کرده و ثمره این بذرها در گفتار و رفتار فرد خود را نشان می‌دهد. این فرایند

باعث برقراری ارتباط مؤثر و سازنده با دیگران شده و او را به فردی موفق در برقراری رابطه تبدیل می‌کند. این مهارت به توانایی درک پیام‌های کلامی و غیرکلامی به صورت واضح و روشن اشاره می‌کند. از این رو هر فردی که مهارت فهم و درک پیام‌های کلامی و غیرکلامی دیگران را داشته باشد، ضمن اینکه توانایی ارسال پیام‌های کلامی و غیرکلامی خود را به دیگران دارد، در ارتباط خود با دیگران کمتر دچار پریشانی می‌شود. از آنجاکه نتایج نشانگر رابطه مثبت قوی و معنادار میان توانایی دریافت و ارسال پیام با وضعیت کلی شخصیت جامعه‌پسند است، می‌توان اذعان کرد که هر اندازه جوانان برای ارسال و دریافت معناها، پیام‌ها و خواسته‌های خویش در ارتباط با دیگران از مهارت بالاتری برخوردار باشند، توانایی درک دیگران در آنان بیشتر شده و میزان همدلی، همکاری، نوع دوستی و کمک‌رسانی آنان به دیگران نیز بیشتر خواهد بود. مهارت کنترل عواطف مبتنی بر توانایی نظم دادن به هیجانات است. این مهارت توانایی ابراز احساسات و کنترل عواطف و همچنین توانایی کنار آمدن با عواطف دیگران گفته می‌شود. در تبیین رابطه میان کنترل عاطفی و شخصیت جامعه‌پسند می‌توان گفت مدیریت و کنترل عواطف موجب می‌شود افراد واقع‌بین، نیک‌اندیش و درست‌کردار شوند و فردی مفید و کارآمد در پیشرفت جامعه به شمار آیند. جوانان همواره با احساسات و عواطف مختلفی روبه‌رو هستند که همه آنها بر نحوه زندگی و روابط آنان با دیگران اثر می‌گذارند. نتایج نشان‌دهنده رابطه مثبت و معناداری میان کنترل عاطفی با استدلال اخلاقی دوجانبه و استدلال اخلاقی جهت‌گیری شده است. به این معنا که درک متقابل دیگران و توانایی نظم و سامان دادن به عواطف و احساسات خود و کنار آمدن با عواطف دیگران، باعث می‌شود جوانان در تصمیم‌گیری‌هایشان دیگران را هم مدنظر قرار دهند، براساس عادلانه‌ترین و منصفانه‌ترین شیوه‌های عمل تصمیم بگیرند، در انتخاب‌های خود نیازهای دیگران را نیز مدنظر قرار دهند، راه‌هایی را انتخاب کنند که بیشترین کمک را به دیگران بکند و حقوق همه افراد را مدنظر قرار دهد. همچنین باعث می‌شود جوانان در تصمیم‌گیری‌هایشان رفاه دیگران را نیز در نظر بگیرند.

نتایج پژوهش نشان داد وضعیت مهارت ارتباطی جوانان مورد مطالعه در مؤلفه «توانایی دریافت و ارسال پیام» با کسب میانگین ۳/۳۷ و وضعیت مهارت «گوش دادن»

با کسب میانگین $3/31$ بیش از حد متوسط بوده است. همچنین وضعیت مهارت «کنترل عاطفی» با کسب میانگین $3/09$ در حد متوسط بوده است. وضعیت «بینش نسبت به فرایند ارتباط» نیز با کسب میانگین $3/08$ در حد متوسط است. وضعیت «ارتباط توأم با قاطعیت» با کسب میانگین $2/94$ کمتر از حد متوسط است. در یک جمع‌بندی کلی وضعیت ابعاد پنج‌گانه مهارت‌های ارتباطی در جوانان مورد مطالعه به ترتیب توانایی دریافت و ارسال پیام، مهارت گوش دادن با میانگین‌های بیش از حد متوسط (۳) و بینش نسبت به فرایند ارتباط، کنترل عاطفی در حد متوسط (۳) و ارتباط توأم با قاطعیت کمتر از حد متوسط (۳) بوده است. با توجه به اینکه برقراری ارتباط توأم با قاطعیت در میان سایر مؤلفه‌های مهارت ارتباطی جوانان از نمره پایین‌تری برخوردار بوده و این مهارت به ویژه در جوانی برای ارتباط با اطرافیان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، از این رو توصیه می‌شود برای تقویت این مهارت، کارگاه‌های آموزشی برای ارتقا و تقویت مهارت‌های ارتباطی جوانان توسط سازمان‌ها و نهادهایی ذی‌ربط مانند فرهنگسراها و سازمان فرهنگی هنری شهرداری برگزار شود. همچنین می‌توان از ظرفیت رسانه‌ها نیز در این زمینه استفاده کرد.

با توجه به یافته‌های پژوهش مبنی بر وجود ارتباط معنادار میان مهارت‌های ارتباطی و شخصیت جامعه‌پسند، پیشنهاد می‌شود کارگاه‌های آموزشی برای ارتقای مهارت‌های ارتباطی جوانان در دانشگاه‌ها، مراکز فرهنگی، فرهنگسراها و... برگزار شود و آموزش‌هایی نیز به صورت مستقیم یا ضمنی از طریق رسانه‌ها پخش شوند. به پژوهشگران آتی توصیه می‌شود متغیرهای مرتبط دیگری را با شخصیت جامعه‌پسند مورد بررسی قرار دهند تا عوامل مؤثر بر شخصیت جامعه‌پسند جوانان تبیین شود. با توجه به اینکه این پژوهش در میان جوانان ۲۰ تا ۳۵ ساله شهر تهران انجام شده، تعمیم یافته‌های آن به دیگر مقاطع سنی و همچنین جوانان شهرهای دیگر باید با رعایت جوانب علمی و احتیاط لازم انجام شود.

منابع و مآخذ

۱. استگ، لیندا، آبراهام پی. بونک و تالیب رونتگاتر (۱۳۹۸). *روان‌شناسی اجتماعی کاربردی* (درک مدیریت مسائل اجتماعی). ترجمه عزیزالله تاجیک اسمعیلی و پرستو حسن‌زاده، تهران، نشر ارسباران.
۲. اسکوهی، فاطمه، سیدحمید موحد محمدی و احمد رضوانفر (۱۳۹۳). «رابطه مهارت‌های ارتباطی با عملکرد آموزشی - پژوهشی اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم کشاورزی و منابع ساری»، فصلنامه پژوهش مدیریت آموزش کشاورزی، ۶ (۳۰).
۳. اعتمادی، عذرا، سمیه جابری، رضوان السادات جزایری و سیداحمد احمدی (۱۳۹۳). «بررسی رابطه مهارت‌های ارتباطی، الگوهای ارتباطی و سبک‌های حل تعارض با صمیمیت زناشویی در زنان شهر اصفهان»، فصلنامه زن و جامعه، ۵ (۱).
۴. آذربایجانی، مسعود و محمدصادق شجاعی (۱۳۹۳). *روان‌شناسی در نهج‌البلاغه*، قم، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
۵. آقابابایی، ناصر (۱۳۸۶). «هوش هیجانی»، ماهنامه معرفت، ۱۶ (۱۱۹).
۶. آقازاده مشکی، آنالی (۱۳۹۷). «رابطه بین مهارت‌های ارتباطی استادان علوم ارتباطات اجتماعی با برند شخصی آنها از منظر دانشجویان»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، رشته علوم ارتباطات اجتماعی، تهران، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات.
۷. بارون، رابرت، دان بیرن و نایلاب رنسکامپ (۱۳۸۸). *روان‌شناسی اجتماعی*، ترجمه یوسف کریمی، تهران، نشر روان.
۸. باعزت، فرشته و سهیل رحیمی (۱۳۹۴). «اثربخشی آموزش مهارت‌های ارتباطی بر روی خودکارآمدی و بهزیستی اجتماعی دانشجویان رشته پزشکی بر مبنای مدل کالگری - کمبریج»، فصلنامه مطالعات آموزشی، مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی دانشگاه علوم پزشکی ارتش، ۳ (۲).
۹. برنشتاین، مایک (۱۳۸۲). *احترام به دیگران*، ترجمه سعید مادخ، تهران، نشر موزون.
۱۰. بولتون، رابرت (۱۳۸۴). *روان‌شناسی روابط انسانی* (مهارت‌های مردمی)، ترجمه حمیدرضا سهرابی و افسانه حیات روشنایی، تهران، انتشارات رشد.
۱۱. پوراصغر، مهدی، کیومرث نجفی، عبدالحکیم تیرگری، جمشید یزدانی، مژگان فلکی و فریبا صالحی (۱۳۹۶). «بررسی مهارت‌های ارتباطی کارکنان و شاغلان بهداشتی درمانی»، مجله *روان‌پزشکی و روان‌شناسی بالینی ایران*، دوره ۲۳، ش ۲.

۱۲. ترابی، فرناز، آذر آقاباری و سهیل دشت‌آبادی (۱۳۹۴). «تأثیر یک دوره آموزش مهارت‌های پایه شنا بر مهارت‌های حرکتی درشت کودکان اوتیسمی هفت تا یازده سال»، مجله رشد و یادگیری حرکتی ورزشی، دوره ۷، ش ۲.
۱۳. جلال‌زایی، نجمه (۱۳۹۲). «بررسی رابطه بین مهارت‌های ارتباطی، خلاقیت و ویژگی‌های شخصیتی کارآفرینی مدیران مدارس»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه سیستان و بلوچستان.
۱۴. چال‌دینی، رابرت بی. (۱۳۹۸). *روان‌شناسی فنون قانع کردن دیگران*، ترجمه گیتی قاسم‌زاده، شرکت تعاونی انتشارات هورمزد.
۱۵. حسین چاری، مسعود و محمد مهدی فداکار (۱۳۸۴). «بررسی تأثیر دانشگاه بر مهارت‌های ارتباطی براساس مقایسه دانش‌آموزان و دانشجویان»، *دوفصلنامه دانش‌ورفتار*، دانشگاه شاهد، سال ۱۲، ش ۱۵.
۱۶. رحمانی‌پور، اکبر، حمید تابلی و ایوب شیخی (۱۳۹۹). «نقش میانجی سواد اطلاعاتی کارکنان در رابطه بین مهارت‌های ارتباطی مدیران و پذیرش فناوری اطلاعات کارکنان»، *فصلنامه رویکردهای پژوهشی نوین در مدیریت و حسابداری*، سال ۴، ش ۵۰.
۱۷. رحمت‌زاده، الهام و سیمین دخت رضاخانی (۱۳۹۹). «پیش‌بینی مهارت‌های ارتباطی براساس ویژگی‌های شخصیتی و خودپنداره»، *دانش و پژوهش در روان‌شناسی کاربردی*، سال ۲۱، ش ۳، پیاپی ۱۱۱.
۱۸. ریچموند، ویرجینیا پی. و جیمز سی. مک‌کروسکی (۱۳۸۸). *رفتار غیرکلامی در روابط میان فردی*، ترجمه فاطمه‌السادات موسوی و ژیلا عبدالله‌پور، تهران، نشر دانژه.
۱۹. سیدفاطمی، نعیمه، فاطمه خوشنوا فومنی، نسرین بهبهانی و فاطمه حسینی (۱۳۸۷). «مهارت قاطعیت و مصرف اکستاسی در بین نوجوانان»، *ماهنامه اصول بهداشت روانی*، ۱۰ (۴۰).
۲۰. شعبانی، عباس و سپیده شکری (۱۳۹۸). «ارتباط بین شخصیت جامعه‌پسند و خودشیفتگی با سلامت اجتماعی جوانان ورزشکار والیبال استان تهران»، *فصلنامه پژوهش اجتماعی*، دوره ۱۱، ش ۴۲.
۲۱. شمشیرگران، مرضیه و رضوان همانی (۱۳۹۷). «بررسی رابطه مهارت‌های ارتباطی و مؤلفه‌های آن با دل‌زدگی زناشویی در کارکنان متأهل شرکت ملی حفاری استان خوزستان»، *فصلنامه رویش روان‌شناسی*، سال ۷، ش ۱، پیاپی ۲۲.
۲۲. شیخی فینی، علی اکبر (۱۳۹۵). *سازنده‌گرایی: نظریه تربیتی روان‌شناختی پست مدرنیسم*، هرمزگان، دانشگاه هرمزگان.

۲۳. صفاری نیا، مجید (۱۳۹۱). *آزمون‌های روان‌شناسی اجتماعی و شخصیت*، نشر کتاب ارجمند.
۲۴. صفاری نیا، مجید، پرستو عباس‌پور و مهدی دهستانی (۱۳۹۴). «مقایسه هوش اجتماعی و شخصیت جامعه‌پسند در دانشجویان پزشکی با و بدون اعتیاد به اینترنت»، *فصلنامه/صول/بهداشت روانی*، سال ۱۷، ش ۵.
۲۵. صفاری نیا، مجید، سمیرا حسن‌زاده پشنگ و رقیه محمدی قره‌قوزلو (۱۳۹۵). «بررسی رابطه سلامت اجتماعی و شخصیت جامعه‌پسند در میان کارکنان ادارات دولتی قرچک»، *سومین کنگره روان‌شناسی اجتماعی ایران*، تهران.
۲۶. صفاری نیا، مجید، معصومه تدریس تبریزی، طیبه محتشمی و پرستو حسن‌زاده (۱۳۹۳). «تأثیر مؤلفه‌های شخصیت جامعه‌پسند و خودشیفتگی بر بهزیستی اجتماعی در ساکنان شهر تهران»، *فصلنامه دانش و پژوهش در روان‌شناسی کاربردی*، سال ۱۵، ش ۳، پیاپی ۴۴.
۲۷. طالبی خانسری، لیلا (۱۳۹۹). «رابطه بین شیوه‌های مدیریت کلاس و مهارت‌های ارتباطی با انگیزه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان مقطع ابتدایی شهر چابکسر»، *فصلنامه مدیریت و چشم‌انداز آموزش*، دوره ۲، ش ۳، پیاپی ۵.
۲۸. عالی‌پور بیرگانی، سیروس، حکیم سحافی و آرش جلوداری (۱۳۹۴). «بررسی رابطه حمایت اجتماعی ادراک شده و خودکارآمدی تحصیلی با سازگاری اجتماعی در دانشجویان جندی‌شاپور اهواز»، *مجله راهبردهای توسعه در آموزش پزشکی*، دوره ۲، ش ۱.
۲۹. علاقه‌بند، علی (۱۳۷۲). *مدیریت عمومی*، تهران، نشر روان.
۳۰. فتح‌زاده، معصومه، نیلوفر میکائیلی و اکبر عطادخت (۱۳۹۸). «نقش شخصیت جامعه‌پسند و امنیت اجتماعی در پیش‌بینی سلامت اجتماعی زنان خانه‌دار»، *همایش ملی روان‌شناسی و سلامت با محوریت خانواده و زندگی سالم*.
۳۱. فرهنگ اصل، حمیدرضا، حمیدرضا کرمی و یاور هادی (۱۳۹۹). «اثربخشی آموزش مهارت‌های ارتباطی بر افزایش هوش هیجانی و سبک‌های مقابله‌ای کارکنان کلانتری‌های تهران بزرگ»، *فصلنامه پژوهش‌های دانش انتظامی*، دوره ۲۲، ش ۴.
۳۲. فرهنگی، علی‌اکبر (۱۳۹۵). *ارتباطات انسانی*، تهران، مؤسسه خدمات فرهنگی رسا.
۳۳. فیروزبخت، مهرداد (۱۳۷۷). *مهارت‌های اجتماعی در ارتباطات میان‌فردی*، تهران انتشارات رشد.
۳۴. قربانی، نیما (۱۳۹۴). *سبک‌ها و مهارت‌های ارتباطی*. تهران، بینش نو.

۳۹۷ ————— بررسی رابطه میان مهارت‌های ارتباطی با شخصیت جامعه‌پسند با تأکید بر وضعیت مهارت‌های ...

۳۵. کاشانکی، حامد، نیما قربانی و جواد حاتمی (۱۳۹۶). «اثربخشی القای رفتار جامعه‌پسند بر سلامت روانی و جسمانی: نقش شفقت خود و بهوشیاری»، دوفصلنامه علمی پژوهشی شناخت اجتماعی، سال ۶، ش ۲ (پیاپی ۱۲).

۳۶. کرومن، جمی، فرانک اشنايدر و لاری کوتس (۱۳۹۸). *روان‌شناسی اجتماعی کاربردی*، ترجمه یحیی سیدمحمدی، تهران، نشر روان.

۳۷. کفاشی، مجید و فاطمه پارسا (۱۳۹۳). «وضعیت‌سنجی مهارت‌های ارتباطی معلمان مقطع راهنمایی منطقه ۴ شهر تهران در سال ۹۱-۹۲»، فصلنامه تحقیقات مدیریت آموزشی، ۶(۲).

۳۸. کول، کریس (۱۳۹۵). *مهارت‌های ارتباطی*، ترجمه محمدرضا آل یاسین، تهران، هامون.

۳۹. کهنوجی، مرضیه (۱۳۹۶). «بررسی رابطه بین قاطعیت و همدلی اعضای هیئت علمی دارای پست‌های مدیریتی؛ مطالعه موردی دانشگاه ولی عصر (عج) رفسنجان»، فصلنامه مدیریت فردا، ۱۶(۵۱).

۴۰. معتمدی، عبدالله (۱۳۹۸). «پیش‌بینی رفتار جامعه‌پسند در سالمندان براساس رابطه با خداوند و ویژگی‌های جمعیت‌شناختی»، فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی، سال ۱۰، ش ۳۷.

۴۱. وهابی، بشری، احمد وهابی، مهناز صیادی و داثم روشنی (۱۳۹۵). «بررسی مهارت‌های ارتباطی بین فردی و عوامل مرتبط با آن در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کردستان ۱۳۹۴»، مجله توسعه آموزش در علوم پزشکی، دوره ۹، ش ۲۴.

۴۲. هارجی، اون، کریستین ساندروز و دیوید دیکسون (۱۳۹۳). *مهارت‌های اجتماعی در ارتباطات میان فردی*، ترجمه خشایار بیگی و مهرداد فیروزبخت، تهران، نشر رشد.

43. Baumsteiger, R. and J. T. Siegel (2018). "Measuring Prosociality: The Development of a Prosocial Behavioral Intentions Scale", *Journal of Personality Assessment*, 101(3).

44. Bierhoff, H.W., R. Klein and P. Kramp (1991). "Evidence for the Altruistic Personality from Data on Accident Research", *Journal of Personality*, 59.

45. Cervone, D. and L. A Pervin (2015). *Personality, Binder Ready Version: Theory and Research*, John Wiley and Sons.

46. Eagly, H.A. (2009). "The His and Hers of Personal Behavior: An Examination of

- the Social Psychology of Gender", *American Psychologist*, 64.
47. Haddadi, A. and M. E. Ebrahimi (2020). The Effect of Yalom Group Therapy on Resiliency and Communication Skills in Students, *Health Research Journal*, 5(3).
 48. Mooradian, T.D. and K. Matzler (2011). "Dispositional Empathy and the Hierarchical Structure of Personality", *The American Journal of Psychology*, 124.
 49. Moore, P. M., S. Rivera, G. A. Bravo-Soto, C. Olivares and T. A. Lawrie (2018). "Communication Skills Training for Health Care Professionals Working With People Who Have Cancer", *Cochrane Database of Systematic Reviews*, 7.
 50. Pagano, M.E., A.R. Krentzman, J.L.Onder, J.L. Baryak, W.H. Zywiak, and R.L. Stout (2010). "12-Step Therapy and Women With and Without Social Phobia: A Study of the Effectiveness of 12-Step Therapy to Facilitate AA Engagement", *Journal of Studies on Alcohol and Drugs*, 28.
 51. Penner, L.A. (2002). "The Causes of Sustained Volunteerism: An Inter – actionist Perspective", *Journal of Social Issues*, 58.
 52. Penner, L.A., B.A. Fritzsche, J.P Craiger and T.R. Freifeld (1995). *Measuring the Prosocial Personality*, Hillsdale, NJ, LEA.
 53. Sturmer, S. and M. Snyder (2010). *The Psychology of Prosocial Behavior*, UK, Blackwell.
 54. Teramachi, Hitomi, Yoko Ino, Ikuto Sugita, Yuri Nishio, Aki Yoshida, Yuta Hayashi, Hiroki Esaki, Kosuke Saito, Yoshihiro Noguchi, Kazuhiro Iguchi and Tomoya Tachi (2018). "Evaluating Communication Skills after Long-term Practical Training Among", *Japanese Pharmacy Students*, 10(4).